

Wielkopolskie
Centrum Pomocy
Prawnej i Mediacji

INFORMATOR

EDUKACJA PRAWNA

POWIAT POZNAŃSKI

MINISTERSTWO SPRAWIEDLIWOŚCI

Szanowni Państwo,

realizując zadanie z zakresu edukacji prawnej w powiecie poznańskim przekazuję na Państwa ręce informator, w którym między innymi ujęte są porady z zakresu eksmisji, wykroczeń, małżeństwa.

Materiał został opracowany przez radcę prawnego Lidię Laboch, która poza własną kancelarią od kilku lat współpracuje z Naszą fundacją i wspiera ją w wielu działaniach podejmowanych w Wielkopolsce.

Wielkopolskie Centrum Pomocy Prawnej i Mediacji realizuje swoje cele, w szczególności poprzez prowadzenie mediacji rodzinnych i cywilnych, organizowanie i wspieranie inicjatyw na rzecz rodziny oraz upowszechnianie informacji na temat ochrony praw dziecka. Fundacja swoim patronatem obejmuje różne konferencje i konkursy oraz wspiera w możliwy sobie sposób te przedsięwzięcia.

Pomagamy rodzinom i osobom w trudnych sytuacjach życiowych, związanych z kryzysami, udzielamy nieodpłatnej pomocy prawnej oraz zwiększamy świadomość prawną społeczeństwa, informując o prawach, obowiązkach i uprawnieniach.

Jestem przekonany, że ta publikacja pomoże Państwu w znalezieniu odpowiedzi na niektóre z pytań, które sobie czasem zadajecie, jak również pozwali na poszerzenie wiedzy, a dzięki temu pomoże uniknąć negatywnych konsekwencji decyzji, które każdy z nas w życiu podejmuje.

Prezes Zarządu

(-) Łukasz Nyczkowski

SPIS TREŚCI

EKSMISJA 5
Co to znaczy eksmisja? 5
Przesłanki eksmisji: 5
Ochrona osób eksmitowanych 6
Jak przebiega eksmisja? 8

PRZESTĘPSTWA I WYKROCZENIA. POSTĘPOWANIE KARNE 9
Przestępstwo czy wykroczenie? 9
Strony w procesie karnym 10
Środki odwoławcze 15

USTANIE MAŁŻEŃSTWA: SPOSOBY ROZWIĄZYWANIA MAŁŻEŃSTWA 18
Ustanie małżeństwa 18
Skutki separacji, a skutki rozwodu 19
Orzekanie o wyłącznej winie rozkładu pożycia małżeńskiego 23

MAJĄTEK MAŁŻONKÓW 24
Majątek małżonków 24
Podział majątku małżonków po ustaniu małżeństwa 26
Majątkowe umowy małżeńskie 27

WŁASNOŚĆ RZECZY RUCHOMYCH I NIERUCHOMOŚCI Z WYŁĄCZENIEM DZIEDZICZENIA. 29
Nabycie i uregulowanie własności rzeczy ruchomych i nieruchomości 29
Spory o naruszenie własności i posiadania 32
Służebności jako jedno z ograniczonych praw rzeczowych 33

ROSZCZENIA I ZOBOWIĄZANIA FINANSOWE 35
Zobowiązania 35
Odsetki 35
Naprawienie szkody 35
Skutki niewykonania zobowiązania lub zwłoki w jego wykonaniu 37
Konsument a wzorce umów i niedozwolone klauzule umowne 38

MIEJSCE NA TWOJE NOTATKI 42

EKSMISJA

CO TO ZNACZY EKSMISJA?

Eksmisja to wykonanie orzeczenia sądowego, które rozwiązuje stosunek prawny uprawniający do używania lokalu oraz nakazuje opróżnienie lokalu.

PRZESŁANKI EKSMISJI:

a) do wystąpienia z żądaniem nakazania opróżnienia lokalu przez Sąd może dojść w przypadku ziszczenia się jednej z przesłanek wymienionych w art. 13 ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie kodeksu cywilnego (Dz. U. Nr 71, poz. 733 z późn. zmianami), zwana dalej OchrLokU. Przepis ten w ustępie 1 zawiera dwie przesłanki stanowiące, każda oddzielnie, podstawę do żądania rozwiązania najmu i nakazania przez sąd opróżnienia lokalu, a mianowicie:

1) wykraczanie w sposób rażący przeciwko porządkowi domowemu,

2) wykraczanie w sposób uporczywy przeciwko porządkowi domowemu.

- przy czym w każdym z powyższych przypadków owo wykraczanie musi czynić uciążliwym korzystanie z innych lokali w danym budynku.

b) kolejną przesłanką uzasadniającą wystąpienie do sądu o nakazanie najemcy lokalu, jego opróżnienie, jeżeli:

1) pomimo pisemnego upomnienia nadal używa lokalu w sposób sprzeczny z umową lub niezgodnie z jego przeznaczeniem lub zaniedbuje obowiązki, dopuszczając do powstania szkód, lub niszczy urządzenia przeznaczone do wspólnego korzystania przez mieszkańców albo wykracza w sposób rażący lub uporczywy przeciwko porządkowi domowemu, czyniąc uciążliwym korzystanie z innych lokali, lub

2) jest w zwłoce z zapłatą czynszu, innych opłat za używanie lokalu lub opłat niezależnych od właściciela pobieranych przez właściciela tylko w przypadkach, gdy lokator nie ma zawartej umowy bezpośrednio z dostawcą mediów lub dostawcą usług, *co najmniej za trzy pełne okresy płatności* pomimo uprzedzenia go na piśmie o zamiarze wypowiedzenia stosunku prawnego i wyznaczenia dodatkowego, miesięcznego terminu do zapłaty zaległych i bieżących należności, lub

3) wynajął, podnajął albo oddał do bezpłatnego używania lokal lub jego część bez wymaganej pisemnej zgody właściciela, lub

4) używa lokalu, który wymaga opróżnienia w związku z koniecznością rozbiórki lub remontu budynku, z zastrzeżeniem art. 10 ust. 4.

5) innej ważnej przyczyny nie wymienionej wyżej (art. 11 ust. 10 OchrLokU)

Nie mniej jednak, skierowanie pozwu o eksmisje musi poprzedzać bezskuteczne wypowiedzenie stosunku najmu lokatorowi, złożone **nie później niż na miesiąc naprzód, na koniec miesiąca kalendarzowego.**

c) przepisy prawa przewidują także możliwość orzeczenia eksmisji w stosunku do osoby, która **stosuje przemoc w rodzinie lub wykraczanie w sposób rażący lub uporczywy przeciwko porządkowi domowemu, albo niewłaściwe zachowanie czyniące uciążliwym korzystanie z innych lokali w budynku albo gdy zajęcie lokalu nastąpiło bez tytułu prawnego.**

d) z pozwem o eksmisje może wystąpić także gdy **małżonek lub były małżonek swoim rażąco nagannym postępowaniem uniemożliwia wspólne zamieszkiwanie** – drugi małżonek/były małżonek może wówczas wytoczyć przeciwko niemu powództwo o nakazanie przez sąd eksmisji z tego mieszkania. **To samo prawo przysługuje także współlokatorowi w stosunku do innego współlokatora tego samego lokalu**, jeżeli ten swoim rażąco nagannym postępowaniem uniemożliwia wspólne zamieszkiwanie.

Możliwe jest to jednak jedynie pomiędzy osobami, które zajmują lokal na podstawie umowy najmu bądź innego tytułu prawnego niż prawo własności

e) ostatnią przesłanką uzasadniającą wystąpienie z roszczeniem o eksmisje jest **wszczęcie egzekucji z lokalu mieszkalnego - z nieruchomości lub spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu przeciwko właścicielowi jako dłużnikowi** – jeśli mamy dług, wierzyciel ma prawo domagać się egzekucji również z nieruchomości dłużnika– lokalu mieszkalnego/domu mieszkalnego jak i spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu mieszkalnego. Wówczas, gdy komornik zlicytuje mieszkanie dłużnika – ten traci tytuł prawny i nowy nabywca ma prawo żądać jego eksmisji.

OCHRONA OSÓB EKSMITOWANYCH.

- według przepisu art. 16 OchrLokU wyroków sądowych nakazujących opróżnienie lokalu nie wykonuje się w okresie <u>od 1 listopada do 31 marca roku następnego, jeżeli eksmitowanym nie wskazano lokalu, do którego ma nastąpić przekwaterowanie</u>.

WAŻNE:

Zakazu opisanego w art. 16 OchrLokU nie stosuje się w przypadku osób, które **zostały zobowiązane do opuszczenia lokalu z powodu znęcania się nad rodziną.**

Nie mniej jednak usunięciu wraz z dłużnikiem podlegają również jego domownicy i ewentualni podnajemcy mieszkania.

- w wyroku nakazującym opróżnienie lokalu sąd orzeka, czy osoba, której nakaz dotyczy, ma prawo do otrzymania lokalu socjalnego czy też nie. Sąd bada przy tym z urzędu, czy zachodzą przesłanki do jego otrzymania, biorąc pod uwagę dotychczasowy sposób korzystania przez tę osobę z lokalu oraz jej szczególną sytuację materialną i rodzinną. Jeżeli przyzna takie uprawnienie, obowiązek zapewnienia lokalu socjalnego ciąży na **gminie właściwej ze względu na miejsce położenia lokalu podlegającego opróżnieniu**.

- wydając orzeczenie eksmisyjne, **sąd musi orzec o uprawnieniu do otrzymania lokalu socjalnego**, jeśli eksmisja dotyczy:

kobiety w ciąży, osoby małoletniej, niepełnosprawnej lub ubezwłasnowolnionej oraz zamieszkałego z nią opiekuna, obłożnie chorym, emerytom i rencistom spełniającym kryteria do otrzymania świadczenia z pomocy społecznej, osobom posiadającym status bezrobotnego oraz osobom spełniającym przesłanki określone przez radę gminy.

WAŻNE:

Nie ma takiego obowiązku w stosunku do wszystkich wymienionych osób, jeśli osoby te mogą zamieszkać w innym lokalu niż dotychczas używany albo utraciły tytuł prawny do lokalu niewchodzącego w skład publicznego zasobu mieszkaniowego (z wyjątkiem osób, które były uprawnione do używania lokalu na podstawie stosunku prawnego nawiązanego ze spółdzielnią mieszkaniową albo z towarzystwem budownictwa społecznego).

WARTO ZAPAMIĘTAĆ

Jeżeli dłużnikowi nie przysługuje prawo do innego lokalu lub pomieszczenia, w którym może on zamieszkać, ani nie znalazł on tymczasowego pomieszczenia, komornik ma obowiązek wystąpić do gminy, właściwej ze względu na miejsce położenia lokalu podlegającego opróżnieniu, o wskazanie tymczasowego pomieszczenia. Nie czyni tego, jeśli wierzyciel wskazał tymczasowe pomieszczenie.

JAK PRZEBIEGA EKSMISJA?

KROK 1:

Każde orzeczenie sądu, aby mogło być egzekwowane wymaga uzyskanie klauzuli wykonalności. Aby taką klauzulę uzyskać musi złożyć do sądu, który wydał orzeczenie, wniosek o jej nadanie.

KROK 2

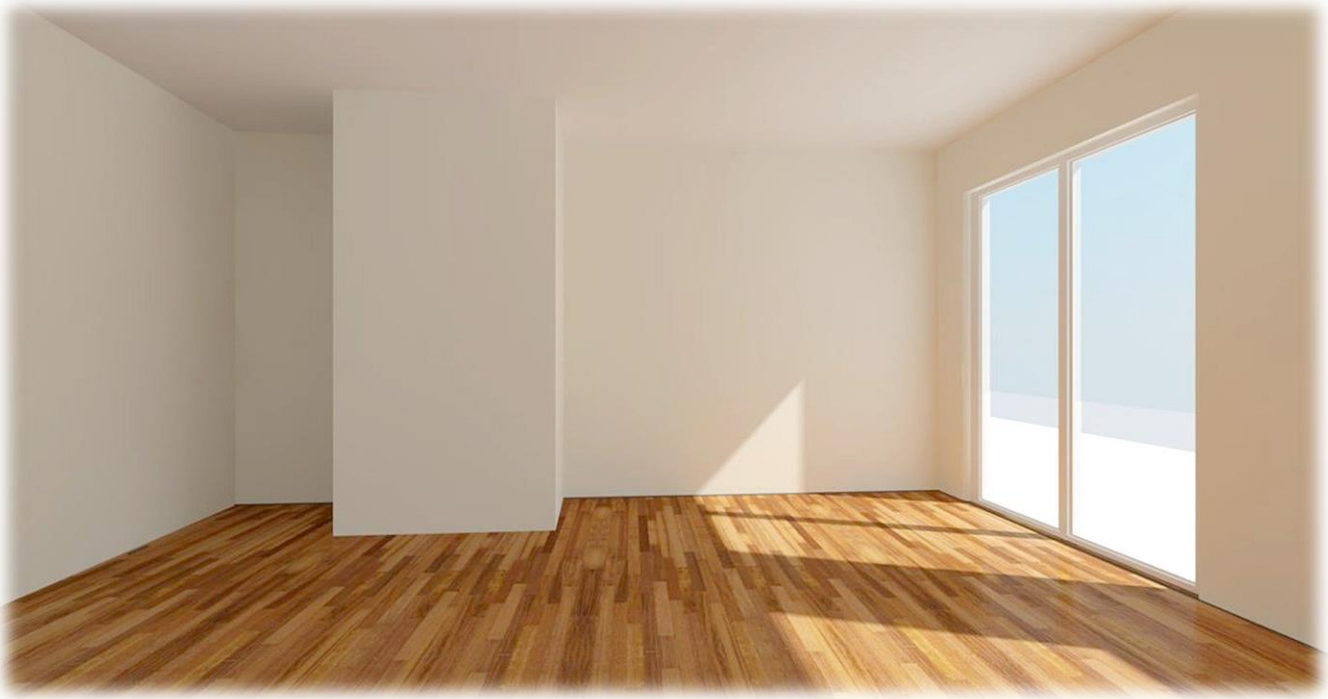
Następnie po otrzymaniu wyroku opatrzonego klauzulą wykonalności, wierzyciel (osoba dysponująca wyrokiem), musi złożyć wniosek do komornika sądowego o wszczęcie postępowania egzekucyjnego. We wniosku należy wskazać, iż chodzi o przeprowadzenie eksmisji.

KROK 3

Ustalenie sytuacji. Jeżeli z orzeczenia eksmisyjnego nakazującego opróżnienie lokalu mieszkalnego nie wynika, czy osobie eksmitowanej przysługuje prawo do lokalu zamiennego lub socjalnego, komornik musi najpierw z nią ustalić jej sytuację rodzinną, majątkową i lokalową. Może się okazać, że osoba eksmitowana ma tytuł prawny do innego lokalu lub pomieszczenia albo otrzymała tymczasowe pomieszczenie od wierzyciela, w którym może zamieszkać.

KROK 4

Komornik w pierwszej kolejności wzywa dłużnika (osobę, która ma być eksmitowana) do dobrowolnego opuszczenia lokalu w wyznaczonym terminie. Jeśli gmina lub właściciel zapewnią tymczasowe pomieszczenie, do którego osoba eksmitowana ma się przenieść, komornik musi o tym poinformować eksmitowanego. Jeśli osoba zobowiązana do opróżnienia lokalu nie uczyni tego dobrowolnie we wskazanym terminie, komornik może przystąpić do eksmisji.

PRZESTĘPSTWO CZY WYKROCZENIE?

	PRZESTĘPSTWO	WYKROCZENIE
DEFINICJA	czyn zabroniony pod groźbą kary przez ustawę obowiązującą w czasie jego popełnienia, bezprawnego, zawinionego, społecznie szkodliwego w stopniu wyższym niż znikomy. Przestępstwo można popełnić przez działanie lub przez zaniechanie (jeżeli na kimś spoczywał obowiązek działania, a tego nie zrobił).	czyn społecznie szkodliwy, zabroniony przez ustawę obowiązującą w czasie jego popełnienia
REGULACJA	Kodeks karny (k.k.), a postępowanie w sprawie przestępstw Kodeks postępowania karnego (k.p.k.).	Kodeks wykroczeń (k.w.), a postępowanie – Kodeks postepowania w sprawach o wykroczenia (k.p.w).
KATALOG KAR	Art. 32 Kodeksu karnego Karami są: 1) **grzywna** (wymierza się w stawkach dziennych, określając liczbę stawek oraz wysokość jednej stawki; jeżeli ustawa nie stanowi inaczej, najniższa liczba stawek wynosi 10, zaś najwyższa 540); 2) **ograniczenie wolności** (najkrócej miesiąc, najdłużej 2 lata; wymierza się ją w miesiącach i latach); 3) **pozbawienie wolności** (trwa najkrócej miesiąc, najdłużej 15 lat; wymierza się ją w miesiącach i latach); 4) **25 lat pozbawienia wolności**; 5) **dożywotnie pozbawienie wolności**.	Art. 18 Kodeksu wykroczeń Karami są: 1) **areszt** (najkrócej 5, najdłużej 30 dni; wymierza się ją w dniach); 2) **ograniczenie wolności** (trwa 1 miesiąc); 3) **grzywna** (wymierza się w wysokości od 20 do 5000 złotych, chyba że ustawa stanowi inaczej); 4) **nagana**.
PRZYKŁADY	**kradzież**	
	- art. 278 Kodeksu karnego - kradzież rzeczy o wartości **powyżej 500 zł** stanowi przestępstwo	- art. 119 Kodeksu wykroczeń - kradzież rzeczy o wartości **do 500 zł** stanowi wykroczenie
	prowadzenie pojazdu w stanie nietrzeźwości/ po użyciu alkoholu	
	- art. 178a Kodeksu karnego; **- stan nietrzeźwości** – art. 115 § 16 k.k.: **1) zawartość alkoholu we krwi przekracza 0,5 promila albo prowadzi do stężenia przekraczającego tę wartość lub** **2) zawartość alkoholu w 1 dm^3 wydychanego powietrza przekracza 0,25 mg albo prowadzi do stężenia przekraczającego tę wartość;** **- Sąd w wyroku zawsze orzeka o zakazie prowadzenia pojazdów. Zakaz może orzec od roku do 15 lat, ale w sytuacji gdy sprawca znajdował się w stanie nietrzeźwości w momencie popełnienia czynu Sąd orzeka zakaz prowadzenia pojazdów na okres co najmniej 3 lat (aż do 15 lat). Sąd orzeka zakaz w latach.**	- art. 87 Kodeksu wykroczeń **- stan po użyciu alkoholu:** **1) stężenie alkoholu we krwi zawiera się między 0,2 i 0,5 promila,** **2) zawartość alkoholu w 1 dm^3 wydychanego powietrza od 0,1 do 0,25 mg;** **- Sąd w wyroku zawsze orzeka o zakazie prowadzenia pojazdów. Zakaz prowadzenia pojazdów wymierza się w miesiącach lub latach, na okres od 6 miesięcy do 3 lat.**

WARTO ZAPAMIĘTAĆ:

Jeżeli Sąd orzeknie do roku zakazu prowadzenia pojazdów prawo jazdy wraca po upływie tego czasu bez konieczności podchodzenia do egzaminu.

UWAGA!

Żeby okres zatrzymania prawa jazdy zaczął biec należy fizycznie zwrócić prawo jazdy.

STRONY W PROCESIE KARNYM

Pokrzywdzony - osoba fizyczna lub prawna, której dobro prawne zostało bezpośrednio naruszone lub zagrożone przez przestępstwo. (art. 49 Kodeksu karnego)

Pokrzywdzony może zainicjować postępowanie przygotowawcze składając **zawiadomienie** np. do Komendy Policji, Prokuratury Rejonowej w formie pisemnej bądź ustnej. Złożenie zawiadomienia w formie ustnej wymaga sporządzenia przez Organ, któremu się zgłasza protokołu zgłoszenia zawiadomienia o podejrzeniu popełnienia przestępstwa.

Co w zawiadomieniu? Należy opisać przebieg zdarzenia, wskazać dlaczego jest się pokrzywdzonym czynem (lub zaniechaniem) innej osoby, należy zażądać ścigania i ukarania. W zawiadomieniu można wskazać nazwiska świadków zdarzenia, dołączyć dokumenty, zdjęcia, nagrania itp. – wszelkie środki, które udokumentować mogą przebieg zdarzenia. Pokrzywdzony otrzymuje pouczenia o przysługujących mu uprawnieniach. Pokrzywdzony jest obok podejrzanego stroną postępowania przygotowawczego. Postępowanie prowadzi najczęściej Policja pod nadzorem Prokuratora.

Pokrzywdzony może cofnąć wniosek o ściganie.

UWAGA!

Niektóre przestępstwa ścigane są na wniosek pokrzywdzonego (np. groźba karalna – art. 190 k.k., uporczywe nękanie – stalking art. 190a k.k.; niealimentacja (pod warunkiem że pokrzywdzonemu nie przyznano świadczenia z funduszu alimentacyjnego – art. 209 k.k.; uszkodzenie mienia – art. 288 k.k.)

Pokrzywdzony ma prawo: przeglądać akta, uczestniczyć w tzw. czynnościach niepowtarzalnych, składać wnioski o dokonanie czynności w postępowaniu, może zapoznać się z opinią biegłego, może złożyć wniosek o mediację, a także wyrazić na nią zgodę.

Pokrzywdzony jest zawiadamiany o wszczęciu, odmowie wszczęcia albo o umorzeniu postępowania. Na postanowienie w przedmiocie zaniechania ścigania przysługuje zażalenie.

W POSTĘPOWANIU SĄDOWYM POKRZYWDZONY MOŻE MIEĆ STATUS:

1) POKRZYWDZONEGO:

- jest zawiadomiony o terminie i miejscu rozprawy (art. 350 § 4 k.p.k.);

- może wziąć udział w rozprawie jeśli się stawi i pozostać na sali – wtedy sąd przesłuchuje go w pierwszej kolejności (art. 384 § 2 k.p.k.);

- może (do zamknięcia przewodu sądowego) złożyć wniosek o naprawienie szkody wyrządzonej przestępstwem lub do zadośćuczynienia za doznaną krzywdę (art. 49a k.p.k.);

- może sprzeciwić się wnioskowi oskarżyciela o skazanie bez rozprawy (art. 343 k.p.k.);

- może sprzeciwić się wnioskowi oskarżonemu o dobrowolne poddanie się karze w trybie art. 338a k.p.k. (art. 343a k.p.k.) oraz na zasadach określonych w art.387 k.p.k. (art. 387 § 2 k.p.k.).

- jest uprawniony do złożenia wniosku o sporządzenie i doręczenie uzasadnienia wyroku warunkowo umarzającego postępowanie wydanego na posiedzeniu (art.422 § 1 k.p.k.) – przysługuje mu od tego apelacja;

- ma obowiązek poddać się oględzinom lub badaniom niepołączonym z zabiegiem chirurgicznym lub obserwacją w zakładzie leczniczym jeśli karalność czynu zależy od jego stanu zdrowia (art. 192 § 1 k.p.k.);

- może być przesłuchany z udziałem biegłego lekarza lub biegłego psychologa, jeżeli istnieje wątpliwość co do stanu psychicznego świadka, jego stanu rozwoju umysłowego, zdolności postrzegania lub odtwarzania przez niego postrzeżeń, decyduje o tym sąd lub prokurator (art. 192 § 2 k.p.k.)

2) OSKARŻYCIELA POSIŁKOWEGO – jest stroną w postępowaniu sądowym.

Jak zostać oskarżycielem posiłkowym? **Pokrzywdzony może aż do czasu rozpoczęcia przewodu sądowego na rozprawie głównej złożyć oświadczenie, że będzie działał w charakterze oskarżyciela posiłkowego**. Może złożyć oświadczenie w formie pisemnej lub ustnej do protokołu rozprawy.

Złożenie oświadczenia musi nastąpić do momentu otwarcia przewodu sądowego. Można złożyć w formie pisemnej przed pierwszą rozprawą.

Co to oznacza? Kiedy następuje otwarcie przewodu sądowego? Sąd wywołuje rozprawę. Po wejściu na salę rozpraw i zajęcie miejsc przez wszystkich uczestników Sąd sprawdza obecność. Następnie Sąd zadaje pytanie czy strony składają wnioski formalne – I TO JEST TEN MOMENT – na złożenie oświadczenia czy to w formie pisemnej (wcześniej przygotowane pismo) lub ustnie oświadczyć, iż chcemy działać w charakterze oskarżyciela posiłkowego. Jeżeli nikt żadnych oświadczeń nie składa albo złoży to wówczas sąd otwiera przewód sądowy – następuje odczytanie aktu oskarżenia.

UWAGA!

Czynność ta możliwa jest tylko na pierwszej rozprawie w danej sprawie – później nie ma możliwości, aby zostać oskarżycielem posiłkowym.

Uprawnienia oskarżyciela posiłkowego:

- może zabierać głos,

- może zadawać pytania osobom przesłuchiwanym,

- może uczestniczyć w rozprawie oraz w posiedzeniach,

- jest uprawniony do wnoszenia środków odwoławczych, w tym nadzwyczajnych środków zaskarżenia.

Zgodnie z art. 56a k.p.k. oskarżycielowi posiłkowemu, który nie włada w wystarczającym stopniu językiem polskim, orzeczenie podlegające zaskarżeniu lub kończące postępowanie doręcza się wraz z tłumaczeniem; za zgodą oskarżyciela posiłkowego można poprzestać na ogłoszeniu przetłumaczonego orzeczenia kończącego postępowanie, jeżeli nie podlega ono zaskarżeniu.

3) OSKARŻYCIELA POSIŁKOWEGO SUBSYDIARNEGO – jest pokrzywdzony, który samodzielnie wnosi i popiera oskarżenie o przestępstwo ścigane z oskarżenia publicznego przed właściwym sądem. Zdarza się tak, gdy oskarżyciel publiczny (np.

Prokurator) nie widzi podstaw do wniesienia aktu oskarżenia do Sądu.

Jaka jest droga dojścia do subsydiarnego aktu oskarżenia? Aby pokrzywdzony mógł skutecznie wnieść subsydiarny akt oskarżenia, łącznie muszą być spełnione następujące przesłanki: **1)** musi zostać wydane postanowienie o zaniechaniu ścigania, które następnie zostanie uchylone na skutek zażalenia wniesionego przez pokrzywdzonego; **2)** ponownie musi zostać wydane postanowienie o odmowie wszczęcia lub o umorzeniu postępowania przygotowawczego w wypadku, o którym mowa w art. 330 § 2 k.p.k.; **3)** wydane ponownie przez prokuratora postanowienie o zaniechaniu ścigania zostanie zaskarżone przez pokrzywdzonego do prokuratora nadrzędnego; **4)** prokurator nadrzędny utrzyma w mocy zaskarżone postanowienie; **5)** pokrzywdzony, który dwukrotnie wykorzystał uprawnienia do wniesienia zażalenia przewidziane w art. 306 § 1 i 1a, wniesie do sądu subsydiarny akt oskarżenia w terminie miesiąca od doręczenia pokrzywdzonemu zawiadomienia o postanowieniu prokuratora nadrzędnego o utrzymaniu w mocy zaskarżonego postanowienia; **6)** akt oskarżenia wniesiony przez pokrzywdzonego powinien być sporządzony i podpisany przez adwokata, radcę prawnego lub radcę Prokuratorii Generalnej.

Prokurator może wstąpić do sprawy i staje się oskarżycielem publicznym – wówczas oskarżyciel posiłkowy subsydiarny z mocy prawa się oskarżycielem posiłkowym.

POKRZYWDZONY W MYŚL POSTĘPOWANIA KARNEGO MOŻE BYĆ OSKARŻYCIELEM PRYWATNYM

Pokrzywdzony może wnosić i popierać oskarżenie o przestępstwa ścigane z oskarżenia prywatnego. Inny pokrzywdzony tym samym czynem może aż do rozpoczęcia przewodu sądowego na rozprawie głównej przyłączyć się do toczącego się postępowania (art. 59 k.k.)

Tryb ścigania przestępstwa z oskarżenia prywatnego wskazuje Kodeks karny poprzez zamieszczenie w przepisie informacji o tym. I tak, przestępstwem ściganym z oskarżenia prywatnego jest:

- naruszenie czynności narządu ciała lub rozstrój zdrowia poniżej 7 dni (art. 157 § 2 i 3 k.k.), chyba, ze pokrzywdzonym jest osoba najbliższa zamieszkująca wspólnie ze sprawcą;

- znieważenie (art. 212 § 1 i 2 k.k.);

- zniewaga (art. 216 § 1 i 2 k.k.);

- naruszenie nietykalności cielesnej (art. 217 § 1 k.k.).

Wówczas **pokrzywdzony składa akt oskarżenia**, w którym wystarczy oznaczyć osobę oskarżonego, zarzucanego mu czynu oraz wskazania dowodów, na których opiera się oskarżenie (art. 487 k.p.k.) Policja może na żądanie pokrzywdzonego przyjąć ustną lub pisemną skargę i w razie potrzeby zabezpieczyć dowody, po czym przesłać skargę do właściwego sądu (art. 488 k.p.k.)

Rozprawę główną poprzedza **posiedzenie pojednawcze**, które prowadzi sędzia lub referendarz sądowy. W razie pojednania stron postępowanie umarza się. Na wniosek lub za zgodą stron sąd może zamiast posiedzenia pojednawczego wyznaczyć odpowiedni termin dla przeprowadzenia postępowania mediacyjnego (art. 489 k.p.k.)

UWAGA!

Niestawiennictwo oskarżyciela prywatnego i jego pełnomocnika na posiedzenie pojednawcze bez usprawiedliwienia uważa się za odstąpienie od oskarżenia; w takim wypadku prowadzący posiedzenie postępowanie umarza. W razie nieusprawiedliwionego niestawiennictwa oskarżonego prowadzący posiedzenie pojednawcze kieruje sprawę na rozprawę główną, a w miarę możności wyznacza od razu jej termin.

W razie niedojścia do pojednania kieruje się sprawę na rozprawę główną.

WAŻNE!

Oskarżony może aż do rozpoczęcia przewodu sądowego (-> patrz wyjaśnienie przy oskarżycielu posiłkowym) na rozprawie głównej wnieść przeciwko oskarżycielowi prywatnemu będącemu pokrzywdzonym **wzajemny akt oskarżenia o ścigany z oskarżenia prywatnego czyn, pozostający w związku z czynem mu zarzucanym. Sąd rozpoznaje wówczas łącznie obie sprawy.**

W sprawach o przestępstwa ścigane z oskarżenia prywatnego prokurator wszczyna postępowanie albo wstępuje do postępowania już wszczętego, jeżeli wymaga tego interes społeczny. Postępowanie toczy się wówczas z urzędu, a pokrzywdzony, który przedtem wniósł oskarżenie prywatne, korzysta z praw oskarżyciela posiłkowego

W KODEKSIE POSTĘPOWANIA KARNEGO

OSOBA PODEJRZANA – (art. 244 k.p.k.) - osoba, którą podejrzewa się o popełnienie określonego przestępstwa, ale nie postawiono jej zarzutów. Jest osobą w stosunku do której istnieje uzasadnione przypuszczenie, że popełniła ona przestępstwo Może być poddana badaniom, oględzinom; pobrania odcisków, wymazów, próby pisma; przeszukanie pomieszczeń; przeszukiwanie osoby podejrzanej, jej odzieży i podręcznych przedmiotów; zatrzymanie przez Policję; zarządzenie w stosunku do niej poszukiwania; tymczasowe zajęcie mienia ruchomego.

PODEJRZANY – (art. 71 § 1 k.p.k.) – osoba, co do której wydano postanowienie o przedstawieniu zarzutów albo której bez wydania takiego postanowienia postawiono zarzut w związku z przystąpieniem do przesłuchania w charakterze podejrzanego. Od tego momentu staje się on stroną postępowania przygotowawczego. Podejrzany otrzymuje stosowne pouczenia o prawach i obowiązkach.

OSKARŻONY – (art. 71 § 2 k.p.k.) - osoba, przeciwko której wniesiono oskarżenie do sądu, a także osobę, co do której prokurator złożył wniosek wskazany w art. 335 § 1 (dobrowolne poddanie się karze) lub wnio-

sek o warunkowe umorzenie postępowania.

Oskarżony ma prawo do korzystania z bezpłatnej pomocy tłumacza, jeżeli nie włada w wystarczającym stopniu językiem polskim. Tłumacza należy wezwać do czynności z udziałem oskarżonego, o którym mowa w § 1. Na wniosek oskarżonego lub jego obrońcy tłumacza należy wezwać również w celu porozumienia się oskarżonego z obrońcą w związku z czynnością, do udziału w której oskarżony jest uprawniony. Oskarżonemu, o którym mowa w § 1, postanowienie o przedstawieniu, uzupełnieniu lub zmianie zarzutów, akt oskarżenia oraz orzeczenie podlegające zaskarżeniu lub kończące postępowanie doręcza się wraz z tłumaczeniem; za zgodą oskarżonego można poprzestać na ogłoszeniu przetłumaczonego orzeczenia kończącego postępowanie, jeżeli nie podlega ono zaskarżeniu.

Obrońca z urzędu - Oskarżony, który nie ma obrońcy z wyboru, może żądać, aby mu wyznaczono obrońcę z urzędu, jeżeli w sposób należyty wykaże, że nie jest w stanie ponieść kosztów obrony bez uszczerbku dla niezbędnego utrzymania siebie i rodziny. Podstawą odmowy wyznaczenia obrońcy z urzędu nie może być skorzystanie przez oskarżonego z nieodpłatnej pomocy prawnej lub nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego, o których mowa w ustawie z dnia 5 sierpnia 2015 r. o nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnym poradnictwie obywatelskim oraz edukacji prawnej

Obrona obligatoryjna - W postępowaniu karnym oskarżony musi mieć obrońcę, jeżeli:

1) nie ukończył 18 lat;

2) jest głuchy, niemy lub niewidomy;

3) zachodzi uzasadniona wątpliwość, czy jego zdolność rozpoznania znaczenia czynu lub kierowania swoim postępowaniem nie była w czasie popełnienia tego czynu wyłączona lub w znacznym stopniu ograniczona;

4) zachodzi uzasadniona wątpliwość, czy stan jego zdrowia psychicznego pozwala na udział w postępowaniu lub prowadzenie obrony w sposób samodzielny oraz rozsądny.

Oskarżony musi mieć obrońcę również wtedy, gdy sąd uzna to za niezbędne ze względu na inne okoliczności utrudniające obronę.

Obrona obligatoryjna przed sądem okręgowym_- Oskarżony musi mieć obrońcę w postępowaniu przed sądem okręgowym, jeżeli zarzucono mu zbrodnię. W takim wypadku udział obrońcy w rozprawie głównej jest obowiązkowy.

W KODEKSIE POSTĘPOWANIA W SPRAWACH O WYKROCZENIA

OSOBA PODEJRZANA – (art. 54 § 5 k.p.w.)

OSOBA, CO DO KTÓREJ ISTNIEJE UZASADNIONA PODSTAWA DO SPORZĄDZENIA PRZECIWKO NIEJ WNIOSKU O UKARANIE – (art. 54 § 6 k.p.w.)

OBWINIONY – (art. 20 k.p.w) - osoba przeciwko której wniesiono wniosek o ukaranie w sprawie o wykroczenie. Jeżeli obwiniony nie zna języka polskiego, wniosek o ukaranie oraz rozstrzygnięcia podlegające zaskarżeniu lub kończące postępowanie ogłasza się lub doręcza obwinionemu wraz z tłumaczeniem.

Obrona obowiązkowa - w postępowaniu w sprawie o wykroczenia obwiniony musi mieć obrońcę przed sądem, jeżeli:

1) jest głuchy, niemy lub niewidomy;

2) zachodzi uzasadniona wątpliwość co do jego poczytalności.

Jeżeli obwiniony nie ma obrońcy z wyboru wyznacza mu się obrońcę z urzędu.

Obrona z urzędu - Gdy wymaga tego dobro wymiaru sprawiedliwości, obwinionemu, który nie ma obrońcy z wyboru, wyznacza się na jego wniosek obrońcę z urzędu, jeżeli w sposób należyty wykaże, że nie jest w stanie ponieść kosztów obrony bez poważnego uszczerbku dla niezbędnego utrzymania siebie i rodziny. Podstawą odmowy wyznaczenia obrońcy z urzędu nie może być skorzystanie przez obwinionego z nieodpłatnej pomocy prawnej lub nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego, o których mowa w ustawie z dnia 5 sierpnia 2015 r. o nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnym poradnictwie obywatelskim oraz edukacji prawnej.

WAŻNE!

Istnieje domniemanie niewinności. Należy oskarżonemu/ obwinionemu udowodnić winę.

Dobrowolne poddanie się karze

a) Jeżeli oskarżony przyznaje się do winy, a w świetle jego wyjaśnień okoliczności popełnienia przestępstwa i wina nie budzą wątpliwości, a postawa oskarżonego wskazuje, że cele postępowania zostaną osiągnięte, można zaniechać przeprowadzenia dalszych czynności. **Prokurator, zamiast z aktem oskarżenia, występuje do sądu z wnioskiem o wydanie na posiedzeniu wyroku skazującego i orzeczenie uzgodnionych z oskarżonym kar lub innych środków przewidzianych za zarzucany mu występek,** uwzględniających również prawnie chronione interesy pokrzywdzonego. Uzgodnienie może obejmować także wydanie rozstrzygnięcia w przedmiocie poniesienia kosztów procesu. (art. 335 k.p.k.)

b) **Do chwili zakończenia pierwszego przesłuchania wszystkich oskarżonych na rozprawie głównej oskarżony**, któremu zarzucono przestępstwo zagrożone karą nieprzekraczającą 15 lat pozbawienia wolności, może złożyć wniosek o wydanie wyroku skazującego i wymierzenie mu określonej kary lub środka karnego, orzeczenie przepadku lub środka kompensacyjnego bez przeprowadzania postępowania dowodowego. Wniosek może również dotyczyć wydania określonego rozstrzygnięcia w przedmiocie poniesienia kosztów procesu. Przed uwzględnieniem wniosku o wydanie wyroku skazującego sąd poucza obecnego oskarżonego o treści art. 447 § 5. (art. 387 k.p.k.)

Odpowiednie przepisy znajdują swoje unormowanie na kanwie Kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenia – art. 58 i art. 73

ŚRODKI ODWOŁAWCZE

Kodeks postępowania karnego

APELACJA – (art. 444 k.p.k.) - od wyroku sądu pierwszej instancji stronom, a pokrzywdzonemu od wyroku warunkowo umarzającego postępowanie, wydanego na posiedzeniu przysługuje apelacja.

- wniosek o sporządzenie na piśmie i doręczenie uzasadnienia wyroku – w terminie zawitym 7 dni od daty ogłoszenia wyroku, mogą złożyć strona, a w wypadku wyroku warunkowo umarzającego postępowanie, wydanego na posiedzeniu, także pokrzywdzony. Sporządzenie uzasadnienia z urzędu nie zwalnia strony oraz pokrzywdzonego od złożenia wniosku o doręczenie uzasadnienia. Wniosek składa się na piśmie. We wniosku należy wskazać, czy dotyczy całości wyroku czy też niektórych czynów, których popełnienie oskarżyciel zarzucił oskar-

żonemu, bądź też jedynie rozstrzygnięcia o karze i o innych konsekwencjach prawnych czynu

- termin na apelację - wynosi 14 dni i biegnie dla każdego uprawnionego od daty doręczenia mu wyroku z uzasadnieniem.

UWAGA!

w postępowaniu przyspieszonym: Wniosek o sporządzenie na piśmie i doręczenie uzasadnienia wyroku może być złożony na piśmie w terminie zawitym 3 dni od daty ogłoszenia wyroku, a jeżeli ustawa przewiduje doręczenie wyroku - od daty jego doręczenia. Wniosek można również złożyć ustnie do protokołu rozprawy lub posiedzenia. Sąd sporządza uzasadnienie wyroku w terminie 3 dni od daty złożenia wniosku o sporządzenie uzasadnienia. Termin do wniesienia apelacji wynosi 7 dni i biegnie dla każdego uprawnionego od daty doręczenia mu wyroku z uzasadnieniem.

ZAŻALENIE – (art. 459 k.p.k.) - przysługuje na postanowienia sądu zamykające drogę do wydania wyroku, chyba że ustawa stanowi inaczej. Zażalenie przysługuje także na postanowienia co do środka zabezpieczającego oraz na inne postanowienia w wypadkach przewidzianych w ustawie. Zażalenie przysługuje stronom, a także osobie, której postanowienie bezpośrednio dotyczy, chyba że ustawa stanowi inaczej.

- termin - zażalenie lub sprzeciw wnosi się w terminie 7 dni od daty ogłoszenia postanowienia, a jeżeli ustawa nakazuje doręczenie postanowienia - od daty doręczenia. Dotyczy to również zażalenia na zawarte w wyroku rozstrzygnięcie w przedmiocie kosztów lub opłat; jeżeli jednak odwołujący się złoży wniosek o sporządzenie na piśmie oraz doręczenie uzasadnienia wyroku, zażalenie można wnieść w terminie przewidzianym do wniesienia apelacji.

Zgodnie z art. 465 k.p.k. przepisy dotyczące zażaleń na postanowienia sądu stosuje się odpowiednio do zażaleń na postanowienia prokuratora i prowadzącego postępowanie przygotowawcze.

SPRZECIW OD WYROKU NAKAZOWEGO – (art. 506 k.p.k.) – oskarżonemu i oskarżycielowi przysługuje prawo wniesienia sprzeciwu do sądu, który wydał wyrok nakazowy, w terminie zawitym 7 dni od doręczenia tego wyroku. Wystarczy napisać, że nie zgadzamy się z treścią wyroku. Po wniesieniu sprzeciwu postępowanie jest prowadzone na zasadach ogólnych. Sprzeciw można cofnąć do czasu rozpoczęcia przewodu sądowego.

Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenie

APELACJA – (art. 105 k.p.w.) - strona powinna wystąpić o uzasadnienie wyroku w ciągu 7 dni od jego ogłoszenia. Apelację wnosi się na piśmie w terminie 7 dni od daty otrzymania wyroku wraz z uzasadnieniem, chyba że ustawa stanowi inaczej. W wypadku, gdy uzasadnienie wyroku zostało przedstawione wyłącznie w formie ustnej, apelację wnosi się na piśmie w terminie 7 dni od daty otrzymania wyroku wraz
z przekładem tego uzasadnienia.

UWAGA!

W postępowaniu przyspieszonym - uzasadnienie wyroku sporządza się tylko na wniosek strony złożony ustnie do protokołu rozprawy bezpośrednio po ogłoszeniu wyroku; Sąd sporządza uzasadnienie w terminie 3 dni od daty ogłoszenia wyroku; termin do wniesienia środka odwoławczego wynosi 3 dni i biegnie od daty doręczenia wyroku z uzasadnieniem;

ZAŻALENIE – (art. 108 k.p.w) - wnosi się na piśmie w terminie 7 dni od daty ogłoszenia rozstrzygnięcia albo ustnie do protokołu rozprawy lub posiedzenia, a gdy podlega ono doręczeniu, od daty doręczenia lub od daty dokonania zaskarżonej czynności, chyba że ustawa stanowi inaczej.

SPRZECIW – (art. 103 § 3 a k.p.w.) - od postanowień i zarządzeń referendarza sądowego. Powoduje on utratę mocy postanowienia lub zarządzenia. Sprzeciw przysługuje stronie, a także osobie, której postanowienie lub zarządzenie dotyczy. Składa się go w terminie 7 dni od ogłoszenia postanowienia lub zarządzenia, a gdy podlega ono doręczeniu - od daty doręczenia. Prezes sądu odmawia przyjęcia sprzeciwu, jeżeli został on wniesiony po terminie lub przez osobę nieuprawnioną.

WYROK NAKAZOWY W SPRAWACH O WYKROCZENIA – skarżenie jak w k.p.k.

WAŻNE!

Dla zachowania terminu wystarczy nadanie przesyłki poleconej w placówce **pocztowej.**

USTANIE MAŁŻEŃSTWA: SPOSOBY ROZWIĄZYWANIA MAŁŻEŃSTWA

USTANIE MAŁŻEŃSTWA:

- śmierć jednego ze współmałżonków;

- uznania jednego z małżonków za zmarłego, wówczas domniemywa się, że małżeństwo ustało z chwilą, która w orzeczeniu o uznaniu tego małżonka za zmarłego została oznaczona jako chwila jego śmierci;

- **ROZWÓD:**

Ten sposób ustania małżeństwa może być orzeczony wyłącznie przez sąd. Dochodzi do tego jeżeli między małżonkami nastąpił zupełny i trwały rozkład pożycia, wówczas każdy z małżonków może żądać, ażeby sąd rozwiązał małżeństwo przez rozwód.

WAŻNE:

Sąd nie orzeknie rozwodu, mimo zupełnego i trwałego rozkładu pożycia małżeńskiego rozwód jeżeli:

- wskutek niego miałoby ucierpieć dobro wspólnych małoletnich dzieci małżonków;

- jeżeli z innych względów orzeczenie rozwodu byłoby sprzeczne z zasadami współżycia społecznego;

- jeżeli żąda go małżonek wyłącznie winny rozkładu pożycia, chyba że drugi małżonek wyrazi zgodę na rozwód albo że odmowa jego zgody na rozwód jest w danych okolicznościach sprzeczna z zasadami współżycia społecznego.

1. Separacja:

Jeżeli między małżonkami nastąpił **zupełny** rozkład pożycia, wówczas każdy z małżonków może żądać, ażeby sąd orzekł separację.

Tak samo jak w przypadku rozwodu separacji nie jest dopuszczalne, jeżeli wskutek niej miałoby ucierpieć dobro wspólnych małoletnich dzieci małżonków albo jeżeli z innych względów orzeczenie separacji byłoby sprzeczne z zasadami współżycia społecznego.

WAŻNE:

Jeżeli małżonkowie **nie mają wspólnych małoletnich dzieci**, sąd może orzec separację na podstawie zgodnego żądania małżonków.

Natomiast jeżeli jeden z małżonków żąda orzeczenia separacji, a drugi orzeczenia rozwodu i żądanie to jest uzasadnione, **sąd orzeka rozwód.**

2. Separacja a rozwód:

W tym miejscu wyjaśnienia wymaga co oznacza zupełny rozkład pożycia małżeńskiego, a co oznacz, że jest on trwały.

Z **zupełnym rozkładem pożycia małżeńskiego** mamy do czynienia wówczas, gdy nie istnieje między małżonkami więź duchowa, fizyczna ani gospodarcza. Istnienie jednak w jakimś stopniu więzi np. gospodarczej, nie wyklucza uznania, iż rozkład pożycia jest zupełny.

Natomiast **trwałość rozkładu pożycia** występuje wtedy, gdy można orzec, że mał-

żonkowie nie powrócą już do wspólnego pożycia. Nie mniej jednak do uznania, że rozkład jest trwały, nie jest konieczne stwierdzenie, że powrót małżonków do pożycia jest bezwzględnie wyłączony. Wystarczy oparta na doświadczeniu życiowym ocena, że w okolicznościach sprawy powrót małżonków do wspólnego pożycia nie nastąpi. Należy przy tym mieć na uwadze indywidualne cechy charakteru małżonków.

SKUTKI SEPARACJI, A SKUTKI ROZWODU:

Orzeczenie przez Sąd separacji ma skutki takie jak rozwiązanie małżeństwa przez rozwód. Różnica polega na tym, że w przypadku separacji, małżonkowie nie mogą zawrzeć związku małżeńskiego. Nadto jeżeli wymagają tego względy słuszności, małżonkowie pozostający w separacji obowiązani są do wzajemnej pomocy oraz ciąży na nich wzajemny obowiązek dostarczania środków utrzymania. Natomiast w przypadku orzeczenia rozwodu, małżeństwo przestaje istnieć i byli współmałżonkowie stają się wobec siebie obcymi osobami. Nie łączą ich więzi rodzinne, nie dziedziczą po sobie.

WAŻNE:

Zarówno w przypadku orzeczenia separacji, jak i rozwodu, pomiędzy małżonkami zostaje zniesiona wspólność majątkowa małżeńska. Oznacza to, że od tej chwili wszelkie nabyte przez nich składniki majątku, stanowią majątek osobisty każdego z małżonków. Co więcej, każde z małżonków/ byłych małżonków, odpowiada za powstałe od tego chwili długi, wyłącznie swoim majątkiem osobistym.

CIEKAWOSTKA:

Ustrój małżeńskiej wspólności majątkowej może zostać zniesiony przez małżonków poprzez zawarcie umowy w formie aktu notarialnego, w której zadecydują o jej zniesieniu. Ustaje także w przypadku unieważnienia małżeństwa oraz w chwili śmierci lub ubezwłasnowolnienia, któregoś z małżonków.

3. Postępowanie sądowe w sprawie o rozwód lub separację:

Co do zasady postępowanie sądowe w sprawie o rozwód lub separację, nie różni się, także w zakresie kosztów sądowych. Różnica polega wyłącznie na tym, że prawomocne orzeczenie rozwodu jest nieodwracalne w swych skutkach. Powrót byłych małżonków do związku małżeńskiego jest możliwy tylko przez ponowne zawarcie go przez odpowiednim urzędnikiem. Natomiast w przypadku separacji, sąd znosi ją na zgodne żądanie małżonków i z chwilą zniesienia separacji ustają jej skutki.

a) przebieg postępowania sądowego:

Aby wszcząć postępowanie o rozwód należy złożyć w Sądzie Okręgowym. Właściwym sądem, do którego należy złożyć pozew jest sąd, w którego okręgu małżonkowie mieli ostatnie miejsce zamieszkania, jeżeli choć jedno z nich w okręgu tym jeszcze ma miejsce zamieszkania lub zwykłego pobytu. Jeżeli jednak żadne z małżonków, w tym okręgu już nie mieszka, wyłącznie właściwy

jest sąd miejsca zamieszkania strony pozwanej, a jeżeli i tej podstawy nie ma - sąd miejsca zamieszkania powoda.

POZEW Powinien spełniać wymogi formalne pisma procesowego, oznacza to, że należy w nim wskazać dokładnie o co wnosimy, czy o rozwód czy o separację, w przypadku innych żądań, należy je opisać. W przypadku w sprawie występujemy o zasądzenie np. alimentów, wówczas w pozwie należy oznaczyć wartość przedmiotu sporu (w przypadku alimentów jest to 12 – krotność wysokości miesięcznych alimentów). Nadto w pozwie należy przytoczyć okoliczności faktyczne uzasadniające żądanie, oraz informację, czy strony podjęły próbę mediacji lub innego pozasądowego sposobu rozwiązania sporu, a w przypadku gdy takich prób nie podjęto, wyjaśnienie przyczyn ich niepodjęcia. W pozwie należy także podać, czy wnosimy o orzekaniu o jednego z małżonków, czy też nie.

ROZPRAWA To kolejny etap postępowania w sprawie o rozwód. Rozprawa odbywa się w siedzibie sądu. Sąd w wezwaniu na rozprawie powiadamia strony o tym, czy ich stawiennictwo na rozprawie jest obowiązkowe. W sytuacji, gdy strona pozwana lub powodowa, ma obowiązek stawienia się na rozprawie, a na niej się nie pojawi i nie usprawiedliwi swojej nieobecności, powoduje to ujemne skutki procesowe dla niej. Na rozprawie sąd przesłuchuje strony postępowania oraz zawnioskowanych przez nich świadków. Strony mogą także przedstawić inne dowody w sprawie. Środkami dowodowymi w sprawie są nie tylko przesłuchanie świadków i stron ale także dowody z dokumentów. Można za ich pomocą wykazać np. możliwości finansowe małżonka, który będzie zobowiązany do świadczenia renty alimentacyjnej na rzecz małoletnich dzieci małżonków. Rozprawa może zostać odroczona na

inny termin, jeżeli wymaga tego postępowanie, np. sąd musi przesłuchać świadków, lub przeprowadzić dowód z opinii biegłego sądowego. Rozprawa zostaje zamknięta, gdy cały materiał dowodowy został w sprawie zebrany, strony nie wnoszą żadnych nowych wniosków.

WYROK W wyroku orzekającym rozwód sąd rozstrzyga nie tylko o rozwiązaniu małżeństwa, ale także, w przypadku, jeżeli małżonkowie mają małoletnie dzieci, sąd **rozstrzyga o władzy rodzicielskiej nad małoletnimi oraz o kontaktach rodziców z dzieckiem**. Sąd orzeka także **w jakiej wysokości każdy z małżonków jest obowiązany do ponoszenia kosztów utrzymania i wychowania dziecka**. Sąd może też uwzględnić pisemne porozumienie małżonków o sposobie wykonywania władzy rodzicielskiej i utrzymywaniu kontaktów z dzieckiem po rozwodzie, jeżeli jest ono zgodne z dobrem dziecka. Na wniosek jednego z małżonków sąd może w wyroku orzekającym rozwód dokonać **podziału majątku wspólnego.** Nie mniej jednak małżonkowie powinni być zgodni co to sposobu podziału, ponieważ sąd może orzec o przedmiotowym podziale ale tylko, jeżeli przeprowadzenie tego podziału nie spowoduje nadmiernej zwłoki w postępowaniu.

WAŻNE:

Rodzeństwo powinno wychowywać się wspólnie, chyba że dobro dziecka wymaga innego rozstrzygnięcia.

Sąd może powierzyć wykonywanie władzy rodzicielskiej jednemu z rodziców, ograniczając władzę rodzicielską drugiego do określonych obowiązków i uprawnień w stosunku do osoby dziecka, jeżeli dobro dziecka za tym przemawia.

Nadto jeżeli małżonkowie zajmują wspólne mieszkanie, sąd w wyroku rozwodowym orzeka także o sposobie korzystania z tego mieszkania przez czas wspólnego w nim zamieszkiwania rozwiedzionych małżonków. W wypadkach wyjątkowych, gdy jeden z małżonków swym rażąco nagannym postępowaniem uniemożliwia wspólne zamieszkiwanie, sąd może nakazać jego eksmisję na żądanie drugiego małżonka. Na zgodny wniosek stron sąd może w wyroku orzekającym rozwód orzec również o podziale wspólnego mieszkania albo o przyznaniu mieszkania jednemu z małżonków, jeżeli drugi małżonek wyraża zgodę na jego opuszczenie bez dostarczenia lokalu zamiennego i pomieszczenia zastępczego, o ile podział bądź jego przyznanie jednemu z małżonków są możliwe. Ważne jest to, że sąd orzekając w zakresie zajmowania wspólnego mieszkania małżonków, bierze pod uwagę przede wszystkim dobro małoletnich dzieci. (art. 58 kodeksu rodzinnego i opiekuńczego).

b) koszty postępowania sądowego:

Każde postępowanie przed sądem generuje koszty. Składając pozew o rozwód lub separację, strona wnosząca musi uiścić **opłatę stałą, wynoszącą 600,00 zł**.

WAŻNE:

Jeżeli powód nie jest w stanie uiścić wpisu, może wraz z pozwem wnieść **wniosek o zwolnienie z kosztów sądowych.** Do wniosku należy dołączyć jednak wypełniony formularz **o stanie majątkowym, stanie rodzinnym oraz o dochodach. Strona zwolniona z kosztów sądowych nie ponosi opłat ani wydatków. Ma jednak obowiązek zwrotu kosztów pełnomocnika procesowego strony przeciwnej w przypadku gdyby przegrała proces.** (ma to miejsce w przypadku oddalenia powództwa o rozwód, oddalenia powództwa w jakiejś części lub nieuwzględnienia np. wniosku o winie rozkładu małżeństwa jednego z małżonków). Nie mniej jednak, w przypadku gdyby proces przegrał pozwany, wówczas to on musi zwracać powodowi owe koszty zastępstwa procesowego. Najczęściej jednak sądy orzekają, w przypadku rozwodu, gdy żadna ze stron nie sprzeciwiała się żądaniu pozwu oraz gdy strony doszły do porozumienia w zakresie władzy rodzicielskiej i alimentów, wówczas koszty te znoszą się wzajemnie. Oznacza to, że każda ze stron ponosi je we własnym zakresie.

Jeżeli rozwód ma obejmować również **podział majątku wspólnego**, to opłata sądowa będzie dodatkowo **wynosiła 1.000 zł lub 300 zł, jeżeli strony są zgodne co do sposobu podziału**.

W razie zasądzenia alimentów na rzecz małżonka w orzeczeniu kończącym postępowanie w instancji, pobiera się od małżonka zobowiązanego opłatę stosunkową od zasądzonego roszczenia, a w razie nakazania eksmisji jednego z małżonków albo podziału wspólnego majątku pobiera się także opłatę w wysokości przewidzianej od pozwu lub wniosku w takiej sprawie. Nadto w zależności od charakteru danej sprawy strony mogą również ponosić koszty zaliczek na stawiennictwo świadków, ewentualnych biegłych czy opinii Opiniodawczego Zespołu Specjalistów Sądowych.

CIEKAWOSTKA:

W przypadku orzeczenia rozwodu na zgodny wniosek stron bez orzekania o winie po uprawomocnieniu się wyroku połowa opłaty od pozwu ***czyli 300 zł zostanie przez sąd zwrócona powodowi.*** *Połowę tej kwoty* ***150 zł powinien zwrócić powodowi pozwany.***

Warto zatem dojść do porozumienia i rozwieść się w sposób polubowny i ugodowy.

c) pomoc prawna z urzędu:

Pomoc prawna z urzędu jest regulowana w art. 117 Kodeksu postępowania cywilnego.

O ustanowienie adwokata lub radcy prawnego może ubiegać się:

1) strona zwolniona przez sąd od kosztów sądowych;

2) strona niezwolniona przez sąd od kosztów sądowych, jeżeli wraz z wnioskiem o ustanowienie adwokata lub radcy prawnego złoży oświadczenie na urzędowym formularzu, obejmujące szczegółowe dane o stanie rodzinnym, majątkowym, źródłach utrzymania i dochodach.

Przesłankami uzasadniającymi przyznanie pomocy prawnej z urzędu są:

- z oświadczenia o stanie rodzinnym, majątkowym i źródłach utrzymania i dochodach musi wynikać, że strona nie jest w stanie ponieść kosztów wynagrodzenia adwokata lub radcy prawnego bez uszczerbku koniecznego dla utrzymania siebie oraz rodziny;

- nadto sprawa, w której strona domaga się przyznania pomocy prawnej z urzędu musi charakteryzować się zawiłością (wymaga znajomości przepisów prawa, dużej biegłości w procedurze sądowej, szeroki materiał dowodowy, przesłuchanie dużej ilości świadków itp.) i przez to wymagać udziału pełnomocnika, który by reprezentował stronę.

Opisane wyżej przesłanki muszą być spełnione łącznie, oznacza to, że pomoc prawna z urzędu zostanie przyznana wyłącznie osobie, której nie stać na poniesienie kosztów zastępstwa procesowego oraz jednocześnie zawiłość sprawy wymaga udziału w niej profesjonalnego pełnomocnika.

Dodatkowo można również uzasadniać potrzebę przyznania pełnomocnika z urzędu tym, że strona zamieszkuje daleko od

siedziby sądu i z różnych powodów (np. choroba, konieczność opieki nad członkiem rodziny) nie może stawić się w sądzie osobiście.

WAŻNE:

We wniosku o przyznanie pełnomocnika z urzędu wskazać należy dokładnie wszystkie dochody i okazać się odpowiednimi dokumentami np. odcinkiem renty, zaświadczeniem o zarobkach itp. Jak i stałe wydatki, na okoliczność tą można przedstawić następujące dokumenty np. koszty leków, nauki dziecka, wydatki na mieszkanie, alimenty itp.

Jednak to od oceny sądu zależy, czy podane przez stronę powody będą uznane za dostateczne do ustanowienia adwokata lub radcy prawnego.

ORZEKANIE O WYŁĄCZNEJ WINIE ROZKŁADU POŻYCIA MAŁŻEŃSKIEGO:

Jeżeli jeden z małżonków w ocenie drugiego jest wyłącznie winny rozkładowi pożycia małżeńskiego, wówczas może on wystąpić w pozwie z takim wnioskiem do sądu.

W przypadku jeżeli jeden z małżonków zostanie uznany za wyłącznie winnego, to na żądanie małżonka niewinnego będzie musiał zwrócić wszystkie niezbędne koszty postępowania. Nadto małżonek rozwiedziony, który nie został uznany za wyłącznie winnego rozkładu pożycia i który **znajduje się w niedostatku, może żądać od drugiego małżonka rozwiedzionego dostarczania środków utrzymania w zakresie odpowiadającym usprawiedliwionym potrzebom uprawnionego oraz możliwościom zarobkowym i majątkowym zobowiązanego.**

Oznacza to, że małżonek niewinny rozkładowi małżeństwa, może domagać się zasądzenia od małżonka winnego, alimentów niezbędnych do zaspokojenia swoich niezbędnych potrzeb dnia codziennego. Ważne jest jednak to, że takich alimentów może żądać wyłącznie małżonek, który znajduje się w niedostatku. Wyjątek od tej zasady zachodzi wówczas, gdy rozwód pociąga za sobą istotne pogorszenie sytuacji materialnej małżonka niewinnego. Wówczas to sąd na żądanie małżonka niewinnego może orzec, że małżonek wyłącznie winny obowiązany jest przyczyniać się w odpowiednim zakresie do zaspokajania usprawiedliwionych potrzeb małżonka niewinnego, chociażby ten nie znajdował się w niedostatku.

WAŻNE:

Obowiązek dostarczania środków utrzymania małżonkowi **rozwiedzionemu wygasa w razie zawarcia przez tego małżonka nowego małżeństwa.**

Jednakże gdy zobowiązanym jest małżonek rozwiedziony, który **nie został uznany za winnego rozkładu pożycia, obowiązek ten wygasa także z upływem pięciu lat od orzeczenia rozwodu**, chyba że ze względu na wyjątkowe okoliczności sąd, na żądanie uprawnionego, przedłuży wymieniony termin pięcioletni.

MAJĄTEK MAŁŻONKÓW:

Z chwilą zawarcia małżeństwa powstaje między małżonkami wspólność majątkowa (wspólność ustawowa).

1) **Majątek wspólny małżonków** obejmuje przedmioty majątkowe nabyte w czasie trwania małżeństwa przez oboje małżonków lub przez jednego z nich.

2) **Majątek osobisty małżonków** stanowią przedmioty majątkowe nieobjęte wspólnością ustawową, tj. nabyte przed zawarciem związku małżeńskiego lub nabyte w czasie jego trwania ale nie wchodzące do majątku wspólnego małżonków.

Ad. 1)

Do majątku wspólnego małżonków należą w szczególności:

- pobrane wynagrodzenie za pracę i dochody z innej działalności zarobkowej każdego z małżonków;

- dochody z majątku wspólnego, **jak również z majątku osobistego każdego z małżonków** (np. czynsz z wynajmu mieszkania należącego majątku osobistego jednego z małżonków);

- środki zgromadzone na rachunku otwartego lub pracowniczego funduszu emerytalnego każdego z małżonków;

- kwoty składek zewidencjonowanych na subkoncie, o którym mowa w art. 40a ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. z 2019 r. poz. 300, z późn. Zm[(2)]).

Ad. 2)

Do majątku osobistego każdego z małżonków należą:

- przedmioty majątkowe nabyte przed powstaniem wspólności ustawowej;

- przedmioty majątkowe nabyte **przez dziedziczenie, zapis lub darowiznę, chyba że spadkodawca lub darczyńca inaczej postanowił (z wyłączeniem przedmiotów zwykłego urządzenia domowego);**

- prawa majątkowe wynikające ze wspólności łącznej podlegającej odrębnym przepisom;

- przedmioty majątkowe służące wyłącznie do zaspokajania osobistych potrzeb jednego z małżonków;

- prawa niezbywalne, które mogą przysługiwać tylko jednej osobie (np. prawa niemajątkowe);

- przedmioty uzyskane z tytułu odszkodowania za uszkodzenie ciała lub wywołanie rozstroju zdrowia albo z tytułu zadośćuczynienia za doznaną krzywdę; nie dotyczy to jednak renty należnej poszkodowanemu małżonkowi z powodu całkowitej lub częściowej utraty zdolności do pracy zarobkowej albo z powodu zwiększenia się jego potrzeb lub zmniejszenia widoków powodzenia na przyszłość;

- wierzytelności z tytułu wynagrodzenia za pracę lub z tytułu innej działalności zarobkowej jednego z małżonków;

- przedmioty majątkowe uzyskane z tytułu nagrody za osobiste osiągnięcia jednego z małżonków;

- prawa autorskie i prawa pokrewne, prawa własności przemysłowej oraz inne prawa twórcy;

- przedmioty majątkowe nabyte w zamian za składniki majątku osobistego, chyba że przepis szczególny stanowi inaczej.

WAŻNE:

Każdy z małżonków jest uprawniony do współposiadania rzeczy wchodzących w skład majątku wspólnego oraz do korzystania z nich w takim zakresie, jaki daje się pogodzić ze współposiadaniem i korzystaniem z rzeczy przez drugiego małżonka.

W czasie trwania wspólności ustawowej żaden z małżonków **nie może żądać podziału majątku wspólnego**. Nie może również **rozporządzać ani zobowiązywać się do rozporządzania udziałem, który w razie ustania wspólności przypadnie mu w majątku wspólnym lub w poszczególnych przedmiotach należących do tego majątku.**

Oboje małżonkowie są obowiązani **współdziałać w zarządzie majątkiem wspólnym**, w szczególności udzielać sobie wzajemnie informacji o stanie majątku wspólnego, o wykonywaniu zarządu majątkiem wspólnym i o zobowiązaniach obciążających majątek wspólny.

Do czynności przekraczających zakres zwykłego zarządu majątkiem wspólnych, wymagania jest zgoda drugiego małżonka. Jest ona niezbędna do:

1) czynności prawnej prowadzącej do zbycia, obciążenia, odpłatnego nabycia nieruchomości lub użytkowania wieczystego, jak również prowadzącej do oddania nieruchomości do używania lub pobierania z niej pożytków;

2) czynności prawnej prowadzącej do zbycia, obciążenia, odpłatnego nabycia prawa rzeczowego, którego przedmiotem jest budynek lub lokal;

3) czynności prawnej prowadzącej do zbycia, obciążenia, odpłatnego nabycia i wydzierżawienia gospodarstwa rolnego lub przedsiębiorstwa;

4) darowizny z majątku wspólnego, z wyjątkiem drobnych darowizn zwyczajowo przyjętych.

W opisanych wyżej sytuacjach, ważność umowy, która została zawarta przez jednego z małżonków bez wymaganej zgody drugiego, **zależy od potwierdzenia umowy przez drugiego małżonka.**

1. *Odpowiedzialność za długi jednego z małżonków przez drugiego małżonka:*

Jeżeli małżonek zaciągnął zobowiązanie:

1) za zgodą drugiego małżonka, wierzyciel może żądać zaspokojenia **także z majątku wspólnego małżonków**;

2) bez zgody drugiego małżonka albo zobowiązanie jednego z małżonków nie wynika z czynności prawnej, wierzyciel może żądać zaspokojenia z majątku **osobistego dłużnika, z wynagrodzenia za pracę lub**

z dochodów uzyskanych przez dłużnika z innej działalności zarobkowej, jak również z korzyści uzyskanych z jego praw, o których mowa w art. 33 pkt 9, a jeżeli wierzytelność powstała **w związku z prowadzeniem przedsiębiorstwa, także z przedmiotów majątkowych wchodzących w skład przedsiębiorstwa;**

3) przed powstaniem wspólności lub dotyczy majątku osobistego jednego z małżonków, wierzyciel może żądać zaspokojenia z **majątku osobistego dłużnika, z wynagrodzenia za pracę lub z dochodów uzyskanych przez dłużnika z innej działalności zarobkowej, jak również z korzyści uzyskanych z jego praw**, o których mowa w art. 33 pkt 9.

WAŻNE:

Wierzyciel małżonka nie może **w czasie trwania wspólności ustawowej żądać zaspokojenia z udziału**, który w razie ustania wspólności przypadnie temu małżonkowi w majątku wspólnym lub w poszczególnych przedmiotach należących do tego majątku.

PODZIAŁ MAJĄTKU MAŁŻONKÓW PO USTANIU MAŁŻEŃSTWA:

WAŻNE:

Oboje małżonkowie mają równe udziały w majątku wspólnym.

Jednakże z ważnych powodów każdy z małżonków **może żądać, ażeby ustalenie udziałów w majątku wspólnym nastąpiło z uwzględnieniem stopnia, w którym każdy z nich przyczynił się do powstania tego majątku.**

WAŻNE:

Przy ocenie, w jakim stopniu każdy z małżonków przyczynił się do powstania majątku wspólnego, uwzględnia się także nakład osobistej pracy przy wychowaniu dzieci i we wspólnym gospodarstwie domowym.

Oznacza to, że przy ocenie, w jakim stopniu każdy z małżonków przyczynił się do powstania majątku wspólnego, nie bierze się wyłącznie nakładów pracy zarobkowej jednego z małżonków oraz jego wkładu finansowego, ale także nakłady pracy wykonywanej fizycznie, która może nie przyniosła dochodów małżonkom, ale przyczyniła się też do wychowania ich dzieci oraz zapewniała opiekę całej rodzinie.

W przypadku jeżeli małżonkowie, w trakcie rozwodu, nie doszli do porozumienia w sprawie podziału ich majątku wspólnego, po ustaniu małżeństwa, każde z nich może wystąpić do sądu z wnioskiem o podział majątku wspólnego byłych małżonków.

We wniosku należy wskazać, czy wnosi się o orzeczenie ustalenia równych udziałów w majątku wspólnym małżonków, czy też nierównych. Należy też podać propozycję podziału majątku wspólnego i wymienić wszystkie jego składniki oraz w czyim posiadaniu każdy z nich się znajduje.

Przy podziale majątku wspólnego małżonków **każdy z nich powinien zwrócić wydatki**

i nakłady poczynione z majątku wspólnego na jego majątek osobisty, z wyjątkiem wydatków i nakładów koniecznych na przedmioty majątkowe przynoszące dochód. **Może żądać zwrotu wydatków i nakładów, które poczynił ze swojego majątku osobistego na majątek wspólny**. Nie można żądać zwrotu wydatków i nakładów zużytych w celu zaspokojenia potrzeb rodziny, chyba że zwiększyły wartość majątku w chwili ustania wspólności.

MAJĄTKOWE UMOWY MAŁŻEŃSKIE:

Małżonkowie mogą przez **umowę zawartą w formie aktu notarialnego** wspólność ustawową:

1) **Rozszerzyć;**
2) **Ograniczyć;**
3) **Ustanowić rozdzielność majątkową;**
4) **Ustanowić rozdzielność majątkową z wyrównaniem dorobków.**

WAŻNE:

Wymienione wyżej umowy mogą być zawarte przed wejściem w związek małżeński, ale także w jego trakcie.

Umowa majątkowa małżeńska może być zmieniona albo rozwiązana. W razie jej rozwiązania w czasie trwania małżeństwa, powstaje między małżonkami wspólność ustawowa, chyba że strony postanowiły inaczej.

Ad. 1) Rozszerzenie wspólności majątkowej można dokonać na wszystkie składniki majątku oprócz:

- przedmiotów majątkowe, które przypadną małżonkowi z tytułu dziedziczenia, zapisu lub darowizny;

- praw majątkowych, które wynikają ze wspólności łącznej podlegającej odrębnym przepisom

- praw niezbywalnych, które mogą przysługiwać tylko jednej osobie;

- wierzytelności z tytułu odszkodowania za uszkodzenie ciała lub wywołanie rozstroju zdrowia, o ile nie wchodzą one do wspólności ustawowej, jak również wierzytelności z tytułu zadośćuczynienia za doznaną krzywdę;

- niewymagalnych jeszcze wierzytelności o wynagrodzenie za pracę lub z tytułu innej działalności zarobkowej każdego z małżonków.

Ad. 2) Ograniczenia wspólności majątkowej małżeńskiej można dokonać (z zastrzeżeniem zasady równouprawnienia), przez wyłączenie z majątku wspólnego w rozumieniu art. 31 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego, określonych rodzajowo składników majątkowych, **np. mogą postanowić, że nie będą objęte wspólnością nabywane przez każdego z nich pewnego rodzaju rzeczy, dochody z majątków osobistych, wygrane z gier i loterii itp.**

Ad. 3) i 4) Ustanowienie rozdzielności majątkowej i ustanowienie rozdzielności majątkowej z wyrównaniem dorobków.:

Umowa ustanowienia rozdzielności majątkowej (rozdzielności majątkowej z wyrównaniem dorobków), w odróżnieniu od ustanowienia rozdzielności przez sąd (art. 52 Kodeksu postępowania rodzinnego i opiekuńczego), nie wymaga istnienia ważnych ku temu powodów. Decydujące znaczenie ma zgodny zamiar obojga małżonków.

W razie umownego ustanowienia rozdzielności majątkowej w czasie trwania małżeństwa **wspólność ustawowa ustaje z chwilą zawarcia umowy**, chyba że małżonkowie określili jej ustanie w terminie późniejszym.

Natomiast w razie zawarcia takiej umowy majątkowej **przed zawarciem małżeństwa, wspólność ustawowa w ogóle nie powstaje**, małżonków zaś od chwili zawarcia małżeństwa obowiązuje rozdzielność majątkowa.

WAŻNE:

W razie umownego ustanowienia rozdzielności majątkowej, każdy z małżonków zachowuje zarówno majątek nabyty przed zawarciem umowy, jak i majątek nabyty później. Jednakże każdy z małżonków zarządza samodzielnie swoim majątkiem. Jednakże majątek nabyty wspólnie przez małżonków, wchodzący do majątku wspólnego, przed zawarciem umowy, pozostaje w zarządzie obu małżonków. Nie mniej udział każdego z małżonków wynosi połowę jego wartości.

CIEKAWOSTKA:

*Z ważnych powodów każdy z małżonków może żądać **ustanowienia przez sąd rozdzielności majątkowej.***

*Nadto ustanowienia przez sąd rozdzielności majątkowej może żądać także **wierzyciel jednego z małżonków, jeżeli uprawdopodobni, że zaspokojenie wierzytelności stwierdzonej tytułem wykonawczym wymaga dokonania podziału majątku wspólnego małżonków.***

*Rozdzielność majątkowa powstaje **z mocy prawa, w razie ubezwłasnowolnienia lub ogłoszenia upadłości jednego z małżonków oraz w razie orzeczenie separacji.***

WŁASNOŚĆ RZECZY RUCHOMYCH I NIERUCHOMOŚCI Z WYŁĄCZENIEM DZIEDZICZENIA.

NABYCIE I UREGULOWANIE WŁASNOŚCI RZECZY RUCHOMYCH I NIERUCHOMOŚCI:

Istnieje kilka sposobów nabycia własności rzeczy zarówno ruchomej (np. samochód) jak i nieruchomości (np. dom, działka). Do najczęstszych sposobów nabycia własności należą:

1) KUPNO
2) ZAMIANA
3) DAROWIZNA
4) PRZEKAZANIE NIERUCHOMOŚCI
5) ZASIEDZENIE
6) ZAWŁASZCZENIE - własność ruchomej rzeczy niczyjej nabywa się przez jej objęcie w posiadanie samoistne (posiadaczem rzeczy jest ten, kto nią faktycznie włada jak właściciel).
7) ZNALEZIENIE - rzecz znaleziona, która nie zostanie przez osobę uprawnioną odebrana **w ciągu roku od dnia doręczenia jej wezwania do odbioru**, a w przypadku niemożności wezwania - **w ciągu dwóch lat od dnia jej znalezienia**, staje się własnością znalazcy, jeżeli uczynił on zadość swoim obowiązkom.

Ad. 1, 2, 3 i 4)

Umowa sprzedaży, zamiany, darowizny, przekazania nieruchomości lub inna umowa zobowiązująca do przeniesienia własności rzeczy co do tożsamości oznaczonej przenosi własność na nabywcę, chyba że przepis szczególny stanowi inaczej albo że strony inaczej postanowiły. Jeżeli przedmiotem umowy zobowiązującej do przeniesienia własności są rzeczy oznaczone tylko co do gatunku, do przeniesienia własności **potrzebne jest przeniesienie posiadania rzeczy** (czyli jej wręczenie nabywcy). To samo dotyczy wypadku, gdy przedmiotem umowy zobowiązującej do przeniesienia własności są rzeczy przyszłe.

WAŻNE!

Umowa zobowiązująca do przeniesienia własności nieruchomości powinna być zawarta w formie aktu notarialnego. To samo dotyczy umowy przenoszącej własność, która zostaje zawarta w celu wykonania istniejącego uprzednio zobowiązania do przeniesienia własności nieruchomości – UMOWA PRZEDWSTĘPNA.

Ad. 5) **ZASIEDZENIE:**

Posiadacz nieruchomości niebędący jej właścicielem nabywa własność, jeżeli posiada nieruchomość nieprzerwanie od lat dwudziestu jako posiadacz samoistny, chyba że uzyskał posiadanie w złej wierze (art. 172 k.c.)

Jest to sposób nabycia określonego prawa wskutek upływu czasu, jedna z instytucji dawności. Funkcją zasiedzenia jest uzgodnienie stanu prawnego i stanu posiadania.

WAŻNE!

- jeżeli posiadacz posiadał rzecz, nie wiedząc, że nie jest jej właściciele, albo przy dołożeniu staranności, nie mógł się dowiedzieć o tym, że właścicielem nie jest, wówczas mowa jest o tym, że posiadał ją w **dobrej wierze;**

- jeżeli natomiast posiadacz wiedział, że nie jest właścicielem rzeczy, a mimo to ją posiadał i zachowywał się jak jej właściciel, wówczas mówimy, że posiadał ją w **złej wierze.**

FAKT POSIADANIA W DOBREJ LUB ZŁEJ WIERZE MA TO ZNACZENIE, ŻE:

- aby nabyć nieruchomość, będąc w dobrej wierze, wystarczy jej nieprzerwane posiadanie przez okres co najmniej 20 lat;

- aby nabyć nieruchomość, będąc w złej wierze, należy ją posiadać przez okres co najmniej 30 lat.

- aby nabyć rzecz ruchomą, będąc w dobrej wierze, wystarczy jej nieprzerwane posiadanie przez okres co najmniej 3 lat.

Ciekawostka: jeżeli właściciel nieruchomości, przeciwko któremu biegnie zasiedzenie, jest małoletni, zasiedzenie nie może skończyć się wcześniej niż ***z upływem dwóch lat od uzyskania pełnoletności przez właściciela.***

WAŻNE!

Aby nabyć rzecz przez zasiedzenie, posiadanie tej rzeczy przez wskazane wyżej okresy musi być samoistne, oznacza to, że posiadacza z właścicielem rzeczy nie może w tym okresie łączyć żadna umowa świadcząca o posiadaniu zależnym, np. umowa najmu, dzierżawny lub służebności.

CIEKAWOSTKA:

jeżeli podczas biegu zasiedzenia nastąpiło przeniesienie posiadania (śmierć posiadacza), obecny posiadacz może doliczyć do czasu, przez który sam posiada, czas posiadania swego poprzednika. Jeżeli jednak poprzedni posiadacz uzyskał posiadanie nieruchomości w złej wierze, czas jego posiadania może być doliczony tylko wtedy, gdy łącznie z czasem posiadania obecnego posiadacza wynosi przynajmniej lat trzydzieści. Przepisy powyższe stosuje się odpowiednio w wypadku, gdy obecny posiadacz jest spadkobiercą poprzedniego posiadacza.

Należy pamiętać, że to SĄD stwierdza, na podstawie złożonego przez posiadacza wniosku, czy doszło do zasiedzenia nieruchomości. Dopiero na podstawie postanowienia sądu, posiadacz staje się właścicielem nieruchomości i może np. ją sprzedać, czy darować. Sąd w postępowaniu bada czy faktycznie doszło do zasiedzenia nieruchomości i czy właściciel nieruchomości w tym czasie nie podjął czynności zmierzających do jej odzyskania.

1. *Dysponowanie własnością:*

- właściciel może, z wyłączeniem innych osób, korzystać z rzeczy zgod-

nie ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem swego prawa, w szczególności może pobierać pożytki i inne dochody z rzeczy. W tych samych granicach może rozporządzać rzeczą. Oznacza to, że może ją sprzedać, oddać w darowiźnie lub zmienić jej przeznaczenie.

- ZWROT RZECZY: właściciel może żądać od osoby, która włada faktycznie jego rzeczą, ażeby rzecz została mu wydana, chyba że osobie tej przysługuje skuteczne względem właściciela uprawnienie do władania rzeczą, np. prawo służebności osobistej;

- właściciel nie może się jednak sprzeciwić użyciu a nawet uszkodzeniu lub zniszczeniu rzeczy przez inną osobę, jeżeli to jest konieczne do odwrócenia niebezpieczeństwa grożącego bezpośrednio dobrom osobistym tej osoby lub osoby trzeciej. **Może jednak żądać naprawienia wynikłej stąd szkody.** Ta zasada ma również zastosowanie w razie niebezpieczeństwa grożącego dobrom majątkowym, chyba że grożąca szkoda jest oczywiście i niewspółmiernie mniejsza aniżeli uszczerbek, który mógłby ponieść właściciel wskutek użycia, uszkodzenia lub zniszczenia rzeczy;

- **własność gruntu** rozciąga się na przestrzeń **nad i pod jego powierzchnią**;

- IMMISJE: właściciel nieruchomości powinien przy wykonywaniu swego prawa powstrzymywać się od działań, które by zakłócały korzystanie z nieruchomości sąsiednich ponad przeciętną miarę, wynikającą ze społeczno-gospodarczego przeznaczenia nieruchomości i stosunków miejscowych. Chodzi to o zasady dobrego sąsiedztwa. Immisjami są np. nadmierny hałas (np. zbyt głośne słuchanie muzyki, szczekanie psa trwające cały dzień), zapach (np. wydzielający się z koszy na śmieci, dym z ogniska);

- **Służebność drogi koniecznej:** jeżeli nieruchomość nie ma odpowiedniego dostępu do drogi publicznej lub do należących do tej nieruchomości budynków gospodarskich, właściciel może **żądać od właścicieli gruntów sąsiednich ustanowienia za wynagrodzeniem potrzebnej służebności drogowej**. Każda bowiem nieruchomość musi mieć dostęp do drogi publicznej;

- ROBOTY ZIEMNE: właścicielowi **nie wolno dokonywać robót ziemnych w taki sposób, żeby to groziło nieruchomościom sąsiednim utratą oparcia;**

PAMIĘTAJ!

owoce opadłe z drzewa lub krzewu na grunt sąsiedni stanowią jego pożytki. Oznacza to, że sąsiad, na którego spadły owoce
z drzewa stojącego na sąsiedniej działce, należą do tego sąsiada, nie do właściciela drzewa;

WAŻNE!

Właściciel gruntu **może wejść na grunt sąsiedni w celu usunięcia zwieszających się z jego drzew gałęzi lub owoców.** Właściciel sąsiedniego gruntu może jednak żądać naprawienia wynikłej stąd szkody.

Właściciel gruntu **może obciąć i zachować dla siebie korzenie przechodzące z sąsiedniego gruntu**. To samo dotyczy gałęzi i owoców zwieszających się z sąsiedniego gruntu; jednakże w wypadku takim **właściciel powinien uprzednio wyznaczyć sąsiadowi odpowiedni termin do ich usunięcia.**

- GRANCE GRUNTU: jeżeli przy wznoszeniu budynku lub innego urządzenia przekroczono bez winy umyślnej granice sąsiedniego gruntu, właściciel tego gruntu nie może żądać przywrócenia stanu poprzedniego, chyba że bez nieuzasadnionej zwłoki sprzeciwił się przekroczeniu granicy albo że grozi mu niewspółmiernie wielka szkoda. Może on żądać albo stosownego wynagrodzenia w zamian za ustanowienie odpowiedniej służebności gruntowej, albo wykupienia zajętej części gruntu, jak również tej części, która na skutek budowy straciła dla niego znaczenie gospodarcze;

CIEKAWOSTKA:

istnieje domniemanie, że mury, płoty, miedze, rowy i inne urządzenia podobne, znajdujące się na granicy gruntów sąsiadujących, służą do wspólnego użytku sąsiadów. To samo dotyczy drzew i krzewów na granicy. Korzystający z wymienionych urządzeń obowiązani są ponosić wspólnie koszty ich utrzymania.

SPORY O NARUSZENIE WŁASNOŚCI I POSIADANIA:

Właściciel (ale również najemca, dzierżawca - posiadacz) nieruchomości może bronić się przed naruszeniem prawa własności nieruchomości za pomocą instrumentu prawnego jakim jest ochrona posesoryjna.

W ramach ochrony posesoryjnej wyróżnić należy środki ochrony własnej: **obronę konieczną i dozwoloną samopomoc oraz sądową ochronę posesoryjną.**

1) **Obrona konieczna** dopuszczalna jest wyłącznie w trakcie naruszania prawa własności. Właściciel ma prawo aktywnie przeciwdziałać takiemu działaniu i samodzielnie (bez oczekiwania na wyrok sądu) przywrócić swoje posiadanie – nie wyłączając użycia siły;

2) **Samopomoc:** jeżeli już doszło do naruszenia prawa własności nieruchomości właściciel może niezwłocznie **odwrócić skutki niedo-**

zwolonego działania – jednakże zabronione jest już użycie siły.

3) **Sądowa ochrona posiadania nieruchomości** jest realizowana w odrębnym postępowaniu procesowym (art. 478-479 k.p.c.). Zgodnie z art. 478 Kodeksu postępowania cywilnego (zwany dalej k.p.c.) sąd bada ostatni stan posiadania i fakt jego naruszenia, nie analizując stanu prawnego oraz dobrej bądź złej wiary posiadacza. Sąd może badać, czy naruszenie posiadania miało charakter samowolny, tzn. czy „naruszyciel" miał uprawnienie do ingerencji we władztwo posiadacza. Samowola działań „naruszyciela" może być usunięta, w szczególności **przez przepis prawa, orzeczenie sądu bądź decyzję administracyjną.** Brak takiego uprawnienia oznacza, że naruszenie jest bezprawne.

   Z roszczeniem o ochronę posiadania (**roszczenie posesoryjne**) można wystąpić przeciwko podmiotom naruszającym posiadanie lub na rzecz których naruszenie nastąpiło. Jak wskazał Sąd Najwyższy w uchwale z 29 czerwca 2016 r. (sygn. akt: III CZP 25/16): powództwo o przywrócenie posiadania rzeczy nie może być skutecznie dochodzone przeciwko osobie, która naruszyła posiadanie, jeżeli w toku sprawy przeniosła rzecz na inną osobę.

WAŻNE:

Roszczenia o ochronę posiadania **wygasają w ciągu roku od naruszenia**. Jest to termin prekluzyjny, który sprawia, że po jego upływie roszczenie nie może być dochodzone. Oznacza to, że np. w sytuacji usunięcia osoby zainteresowanej z lokalu mieszkalnego, jeśli ta nie zwróci się w terminie roku do sądu powszechnego z powództwem o przywrócenie naruszonego posiadania, opuszczenie takowe traktuje się jako opuszczenie dobrowolne. Jedynie prawomocny wyrok sądu, przywracający posiadanie lokalu osobie bezprawnie z niego usuniętej, oznacza brak spełnienia przesłanki dobrowolności i trwałości opuszczenia takiego lokalu .

SŁUŻEBNOŚCI JAKO JEDNO Z OGRANICZONYCH PRAW RZECZOWYCH:

Rozróżniamy służebności:

1) **Służebność gruntowa:** nieruchomość można obciążyć na rzecz właściciela innej nieruchomości (nieruchomości władnącej) prawem, którego treść polega bądź na tym, że właściciel nieruchomości władnącej może korzystać w oznaczonym zakresie z nieruchomości obciążonej. Tę formę służebności stosuje się w sytuacji, gdy na nieruchomości np. ma zostać postawiony słup elektryczny. Służebność gruntowa powinna być wykonywana w taki sposób, żeby jak najmniej utrudniała korzystanie z nieruchomości obciążonej.

2) **Służebność osobista:** nieruchomość można obciążyć na rzecz oznaczonej osoby fizycznej prawem, którego treść odpowiada treści służebności gruntowej. Nie mniej

dotyczy ona osoby, której przysługuje. Ten rodzaj służebności ma miejsce, np. poprzez ustanowienie służebności mieszkania na rzecz osoby, która może w danym miejscu dożywotnio mieszkać. Zakres służebności osobistej i sposób jej wykonywania oznacza się, w braku innych danych, według osobistych potrzeb uprawnionego z uwzględnieniem zasad współżycia społecznego i zwyczajów miejscowych. Służebność osobista wygasa najpóźniej ze śmiercią uprawnionego. **Jeżeli uprawniony z tytułu służebności osobistej dopuszcza się rażących uchybień przy wykonywaniu swego prawa, właściciel nieruchomości obciążonej może żądać zamiany służebności na rentę.**

WAŻNE!

Służebności osobiste są niezbywalne. Nie można również przenieść uprawnienia do ich wykonywania.

WAŻNE!

Nie należy mylić służebności osobistej z prawem dożywocia, które jest rodzajem umowy cywilnoprawnej, mocą której jedna ze stron w zamian za przeniesienie na jej rzecz własności nieruchomości zobowiązuje się zapewnić zbywającemu dożywotnie utrzymanie. Umowa ta uregulowana została w art. 908-916 Kodeksu cywilnego. Służebność natomiast nie jest umową wzajemną. Nadto jej zakresu nie określa ustawa, a strony ustanawiające ją.

3) **Służebność przesyłu:** nieruchomość można obciążyć na rzecz przedsiębiorcy, który zamierza wybudować lub którego własność stanowią urządzenia, prawem polegającym na tym, że przedsiębiorca może korzystać w oznaczonym zakresie z nieruchomości obciążonej, zgodnie z przeznaczeniem tych urządzeń. Taka służebność jest ustanawiana najczęściej w przypadku urządzeń przesyłających gaz.

ROSZCZENIA I ZOBOWIĄZANIA FINANSOWE

ZOBOWIĄZANIA:

Zobowiązanie polega na tym, że wierzyciel może żądać od dłużnika świadczenia, a dłużnik powinien świadczenie spełnić. Świadczenie może polegać na działaniu (np. zapłacie należności za wykonane dzieło) albo na zaniechaniu (np. zaprzestaniu emisji hałasu na grunt sąsiada).

Strony zawierające umowę mogą ułożyć stosunek prawny według swego uznania, byleby jego treść lub cel nie sprzeciwiały się właściwości (naturze) stosunku, ustawie ani zasadom współżycia społecznego.

ODSETKI

Odsetki od sumy pieniężnej należą się tylko wtedy, gdy to wynika z czynności prawnej (np. z umowy) albo z ustawy, z orzeczenia sądu lub z decyzji innego właściwego organu. Jeżeli wysokość odsetek nie jest w inny sposób określona, należą się **odsetki ustawowe w wysokości równej sumie stopy referencyjnej Narodowego Banku Polskiego i 3,5 punktów procentowych**.

WAŻNE!

Maksymalna wysokość odsetek wynikających z czynności prawnej nie może w stosunku rocznym przekraczać **dwukrotności wysokości odsetek ustawowych** (odsetki maksymalne). Jeżeli wysokość odsetek wynikających z czynności prawnej (np. z umowy) przekracza wysokość odsetek maksymalnych, należą się odsetki maksymalne. Reasumując, wierzyciel nie może nigdy żądać zapłaty odsetek wyższych niż maksymalne.

WAŻNE!

Postanowienia umowne nie mogą wyłączać ani ograniczać przepisów o odsetkach maksymalnych, także w razie dokonania wyboru prawa obcego. W takim przypadku stosuje się przepisy ustawy.

Minister Sprawiedliwości ogłasza, w drodze obwieszczenia, w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej ,,Monitor Polski'', wysokość odsetek ustawowych. OBECNIE WYNOSZĄ ONE odsetki za opóźnienie – 5,6 % stawka roczna, zaś kapitałowe stawka % rocznie 3,6%.

NAPRAWIENIE SZKODY:

WAŻNE!

Kto z winy swej wyrządził drugiej szkodę, obowiązany jest do jej naprawienia. (art. 415 Kodeksu cywilnego, zwany dalej k.c.) Jeżeli zaś obowiązek ten dotyczy osoby prawnej (np. spółki), wówczas odpowiada ona za szkodę wyrządzoną przez jej organ. (art. 416 k.c.) Natomiast za szkody wyrządzone przez działania lub zaniechania przy wykonywaniu władzy publicznej, odpowiedzialność ponosi Skarb Państwa. (art. 417 k.c.)

To poszkodowany ma możliwość wyboru sposobu naprawienia szkody. Może to też nastąpić poprzez przywrócenie stanu poprzedniego, bądź przez zapłatę odpowiedniej sumy pieniężnej. Jednakże gdyby przywrócenie stanu poprzedniego było niemożliwe albo gdyby pociągało za sobą dla zobowiązanego nadmierne trudności lub koszty, roszczenie poszkodowanego ogranicza się do świadczenia w pieniądzu.

Przedawnienie roszczeń o naprawienie szkody wyrządzonej czynem niedozwolonym:

1) Dla uznania, że rozpoczął się bieg terminu przedawnienia jest konieczne, aby **poszkodowany dowiedział się (jak i mógł przy zachowaniu należytej staranności dowiedzieć się) zarówno o szkodzie, jak i o osobie odpowiedzialnej (oba te elementy są traktowane przez ustawodawcę kumulatywnie).** Jeżeli upłynął już 3-letni termin od dnia wyrządzenia szkody, poszkodowany musi przeprowadzić dowód na to, że powziął wiadomość o szkodzie i o osobie obowiązanej, w terminie późniejszym niż dzień nastąpienia zdarzenia wyrządzającego szkodę

2) Roszczenia z tytułu wyrządzonej szkody ulegają przedawnieniu z upływem **lat trzech od dnia, w którym poszkodowany dowiedział się albo przy zachowaniu należytej staranności mógł się dowiedzieć o szkodzie i o osobie obowiązanej do jej naprawienia**.

WAŻNE!

Termin ten nie może być dłuższy **niż dziesięć lat od dnia, w którym nastąpiło zdarzenie wywołujące szkodę**.

1) Jeżeli szkoda wynikła ze zbrodni lub występku, roszczenie o naprawienie szkody ulega przedawnieniu z upływem **lat dwudziestu od dnia popełnienia przestępstwa bez względu na to, kiedy poszkodowany dowiedział się o szkodzie i o osobie obowiązanej do jej naprawienia.**

2) **OSOBA MAŁOLETNIA:** przedawnienie roszczeń osoby małoletniej o naprawienie szkody na osobie **nie może skończyć się wcześniej niż z upływem lat dwóch od uzyskania przez nią pełnoletności.**

W przypadku doznania szkody, na wniosek poszkodowanego, sąd może przyznać mu odpowiednią sumę tytułem **zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę**. Nie należy jednak mylić z **odszkodowaniem, które przysługuje poszkodowanemu za doznaną szkodę**, wykazaną i potwierdzoną odpowiednimi dokumentami.

WAŻNE!

Roszczenie o zadośćuczynienie przechodzi na spadkobierców tylko wtedy, gdy zostało uznane na piśmie albo gdy powództwo zostało wytoczone za życia poszkodowanego.

SKUTKI NIEWYKONANIA ZOBOWIĄZANIA LUB ZWŁOKI W JEGO WYKONANIU:

1) Dłużnik obowiązany jest do naprawienia szkody wynikłej z niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania, chyba że niewykonanie lub nienależyte wykonanie jest następstwem okoliczności, za które dłużnik odpowiedzialności nie ponosi;

2) Dłużnik dopuszcza się **zwłoki, gdy nie spełnia świadczenia w terminie**, a jeżeli termin nie jest oznaczony, gdy nie spełnia świadczenia niezwłocznie po wezwaniu przez wierzyciela. Nie dotyczy to wypadku, gdy opóźnienie w spełnieniu świadczenia jest następstwem okoliczności, za które dłużnik odpowiedzialności nie ponosi.

3) Skutki zwłoki:

   - wierzyciel może żądać, niezależnie od wykonania zobowiązania, **naprawienia szkody wynikłej ze zwłoki**;

   - gdy wskutek zwłoki dłużnika świadczenie utraciło dla wierzyciela całkowicie lub w przeważającym stopniu znaczenie, **wierzyciel może świadczenia nie przyjąć i żądać naprawienia szkody wynikłej z niewykonania zobowiązania**;

   - jeżeli przedmiotem świadczenia jest rzecz oznaczona co do tożsamości, dłużnik będący w zwłoce **odpowiedzialny jest za utratę lub uszkodzenie przedmiotu świadczenia**, chyba że utrata lub uszkodzenie nastąpiłoby także wtedy, gdyby świadczenie zostało spełnione w czasie właściwym;

   - jeżeli przedmiotem świadczenia jest określona ilość rzeczy oznaczonych tylko co do gatunku, **wierzyciel może w razie zwłoki dłużnika nabyć na jego koszt taką samą ilość rzeczy tego samego gatunku albo żądać od dłużnika zapłaty ich wartości, zachowując w obu wypadkach roszczenie o naprawienie szkody wynikłej ze zwłoki**;

   - jeżeli zwłoka dłużnika dotyczy wykonania zobowiązania poprzez czynienie, **wierzyciel może, zachowując roszczenie o naprawienie szkody, żądać upoważnienia przez sąd do wykonania czynności na koszt dłużnika** (w wypadkach nagłych wierzyciel może, zachowując roszczenie o naprawienie szkody, wykonać bez upoważnienia sądu czynność na koszt dłużnika lub usunąć na jego koszt to, co dłużnik wbrew zobowiązaniu uczynił);

   - jeżeli dłużnik opóźnia się ze spełnieniem **świadczenia pieniężnego**, wierzyciel może żądać **odsetek za czas opóźnienia, chociażby nie poniósł żadnej szkody i chociażby opóźnienie było następstwem okoliczności, za które dłużnik odpowiedzialności nie ponosi**.

CIEKAWOSTKA:

Od zaległych odsetek można żądać odsetek za opóźnienie, ale dopiero od chwili wytoczenia o nie powództwa, chyba że po powstaniu zaległości strony zgodziły się na doliczenie zaległych odsetek do dłużnej sumy. Oznacza, to, że wierzyciel może w chwili wniesienia pozwu o zapłatę, żądać aby sąd zasądził na jego rzecz od dłużnika, nie tylko odsetek od należności głównej, ale także odsetek od należnych już odsetek.

- jeżeli strony w umowie zastrzegły, że naprawienie szkody wynikłej z niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania niepieniężnego nastąpi przez zapłatę określonej sumy (**kara umowna**), wierzyciel może żądać zapłaty przedmiotowej kary.

WAŻNE!

Kara umowna może być ustalona tylko w przypadku zobowiązań niepieniężnych.

WAŻNE!

W razie zwłoki wierzyciela dłużnik może żądać naprawienia wynikłej stąd szkody; może również złożyć przedmiot świadczenia do depozytu sądowego. Zwłoka wierzyciela występuje wówczas, gdy wierzyciel bez uzasadnionego powodu bądź uchyla się od przyjęcia zaofiarowanego świadczenia, bądź odmawia dokonania czynności, bez której świadczenie nie może być spełnione, bądź oświadcza dłużnikowi, że świadczenia nie przyjmie.

KONSUMENT A WZORCE UMÓW I NIEDOZWOLONE KLAUZULE UMOWNE:

Ustawy szczególnie chronią konsumentów.

Kodeks cywilny w zakresie zobowiązań wprowadza szczególną regulację dotyczącą umów zawieranych pomiędzy konsumentem a przedsiębiorcą.

W obrocie gospodarczym większość przedsiębiorców np. banki, posługują się przy zawieraniu umów tzw. wzorcami umów. Są to gotowe formularze, które uzupełniane są tylko o dane klienta. Pamiętać jednak należy, że **dla ważności umowy zawartej na takim formularzy niezbędne jest aby jej ogólne warunki, wzór umowy, regulamin, były doręczone stronie przed zawarciem umowy.** Nie dotyczy to jedynie umów powszechnie zawieranych w drobnych, bieżących sprawa życia codziennego, tj. zakupy w sklepie.

WAŻNE:

1) Jeżeli jedna ze stron posługuje się **wzorcem umowy w postaci elektronicznej**, powinna udostępnić go drugiej stronie przed zawarciem umowy w taki sposób, aby mogła ona wzorzec ten przechowywać i odtwarzać w zwykłym toku czynności;

2) Wzorzec umowy powinien być **sformułowany jednoznacznie i w sposób zrozumiały**. Postanowienia niejednoznaczne tłumaczy się na korzyść konsumenta. Zasady wyrażonej w zdaniu poprzedzają-

cym nie stosuje się w postępowaniu w sprawach o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone.

W CELU OCHRONY KONSUMETA kodeks reguluje także tzw. **niedozwolone klauzule umowne**

NIEDOZWOLONE KLAUZULE UMOWNE to takie postanowienia umowy, które nie zostały uzgodnione z konsumentem, co skutkuje tym, że te konkretne postanowienia umowy **nie wiążą go**.

W szczególności są to postanowienia umowne, które kształtują prawa i obowiązki konsumenta w sposób **sprzeczny z dobrymi obyczajami i rażąco naruszając jego interesy**.

WAŻNE!

Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny.

*W art. 385^3 k.c. wskazuje na **katalog klauzul niedozwolonych**, należą do nich w szczególności postanowienia umowne, które:*

1) wyłączają lub ograniczają odpowiedzialność względem konsumenta za szkody na osobie;

2) wyłączają lub istotnie ograniczają odpowiedzialność względem konsumenta za niewykonanie lub nienależyte wykonanie zobowiązania;

3) wyłączają lub istotnie ograniczają potrącenie wierzytelności konsumenta z wierzytelnością drugiej strony;

4) przewidują postanowienia, z którymi konsument nie miał możliwości zapoznać się przed zawarciem umowy;

5) zezwalają kontrahentowi konsumenta na przeniesienie praw i przekazanie obowiązków wynikających z umowy bez zgody konsumenta;

6) uprawniają kontrahenta konsumenta do jednostronnej zmiany umowy bez ważnej przyczyny wskazanej w tej umowie;

7) wyłączają obowiązek zwrotu konsumentowi uiszczonej zapłaty za świadczenie niespełnione w całości lub części, jeżeli konsument zrezygnuje z zawarcia umowy lub jej wykonania;

8) pozbawiają wyłącznie konsumenta uprawnienia do rozwiązania umowy, odstąpienia od niej lub jej wypowiedzenia;

9) nakładają wyłącznie na konsumenta obowiązek zapłaty ustalonej sumy na wypadek rezygnacji z zawarcia lub wykonania umowy;

10) nakładają na konsumenta, który nie wykonał zobowiązania lub odstąpił od umowy, obowiązek zapłaty rażąco wygórowanej kary umownej lub odstępnego;

*11) **stanowią, że umowa zawarta na czas oznaczony ulega przedłużeniu, o ile konsument, dla którego zastrzeżono rażąco krótki termin, nie złoży przeciwnego oświadczenia;***

12) wyłączają jurysdykcję sądów polskich lub poddają sprawę pod rozstrzygnięcie

sądu polubownego polskiego lub zagranicznego albo innego organu, a także narzucają rozpoznanie sprawy przez sąd, który wedle ustawy nie jest miejscowo właściwy. Szerszy katalog patrz. art. 385^3 k.c.

PAMIĘTAJ!

Jeżeli umowa zawiera klauzule niedozwolone, wówczas te zapisy umowy nie wiążą konsumenta, nie mniej jednak strony są związane umową w pozostałym zakresie.

CIEKAWOSTKA:

W obrocie gospodarczym często można spotkać się z pojęciem **zaliczki i zadatku**, które są najczęściej wpłacane przy zawieraniu umowy, gdy pozostała część ceny, lub wynagrodzenia kontrahenta, ma być płacona później (np. przy umowach na roboty budowlane, przy umowach zlecenia itp.). Często te pojęcia są mylone lub uznawane za tożsame w swej treści. Tak jednak nie jest, istnieje bowiem zasadnicza różnica pomiędzy zadatkiem a zaliczką

ZADATEK (art. 394 k.c.)	ZALICZKA
- dany przy zawarciu umowy ma to znaczenie, że w razie niewykonania umowy przez jedną ze stron druga strona może: 1) bez wyznaczenia terminu dodatkowego od umowy odstąpić; 2) otrzymany zadatek zachować, 3) a jeżeli sama go dała, może żądać od drugiej strony zwrotu sumy dwukrotnie wyższej (200% wpłaconego zadatku) - strony w umowie mogą umówić się inaczej i ustalić inny sposób zwrotu zadatku, taka umowa jest wiążąca; - w razie wykonania umowy zadatek ulega zaliczeniu na poczet świadczenia strony, która go dała; - jeżeli zaliczenie nie jest możliwe, zadatek ulega zwrotowi; - w razie rozwiązania umowy zadatek powinien być zwrócony w kwocie, w jakiej został zapłacony, nie ma wówczas obowiązku zapłaty sumy dwukrotnie wyższej (to samo dotyczy wypadku, gdy niewykonanie umowy nastąpiło wskutek okoliczności, za które żadna ze stron nie ponosi odpowiedzialności albo za które ponoszą odpowiedzialność obie strony). - zadatek ma na celu zabezpieczenie realizacji umowy chroniąc obie strony. Tym samym dyscyplinuje to obie strony w dotrzymaniu warunków zawartej umowy.	- dana przy zawarciu umowy stanowi formę świadczenia pieniężnego na poczet ceny lub wynagrodzenia. W razie niewykonania umowy: 1) z winy klienta zostaje zwrócona klientowi; 2) z winy usługodawcy zostaje zwrócona klientowi w takiej samej wysokości w jakiej została wpłacona; - kiedy umowa zostanie rozwiązana przez obie strony lub z powodu okoliczności niezależnych od żadnej ze stron zostaje zwrócona klientowi w takiej samej wysokości w jakiej została wpłacona - zaliczka nie daje gwarancji doprowadzenia do finalizacji transakcji, ponieważ każda ze stron może wycofać się z umowy bez żadnych konsekwencji finansowych. Można nawet powiedzieć, że zaliczka jest pewną formą rezerwacji towaru czy usługi.

MIEJSCE NA TWOJE NOTATKI

Wielkopolskie
Centrum Pomocy
Prawnej i Mediacji

WIELKOPOLSKIEGO CENTRUM POMOCY
PRAWNEJ I MEDIACJI W NOWYM TOMYŚLU
UL. OSIEDLOWA 19, 64-300 NOWY TOMYŚL
TEL. 665 997 590

INFORMATOR ZOSTAŁ SFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW
Z BUDŻETU POWIATU POZNAŃSKIEGO W RAMACH DOTACJI
Z BUDŻETU PAŃSTWA.

POWIAT
POZNAŃSKI

MINISTERSTWO
SPRAWIEDLIWOŚCI